

Spelade pappamånaden någon roll?

– pappornas uttag av föräldrapenning

I serien RFV ANALYSERAR publicerar Riksförsäkringsverket sammanställningar av resultat av

- utrednings- och utvärderingsarbete

I huvudsak är det frågan om mera omfattande studier av olika försäkringsområden som genomförts på RFV:s initiativ.

Publikationerna i denna serie utarbetas av olika enheter inom Riksförsäkringsverket.

I vissa slag av rapporter i denna serie kan det förekomma uttalanden som pekar på behovet av nya eller ändrade författningsbestämmelser eller rekommendationer på något område. Med anledning av sådana uttalanden tar Riksförsäkringsverket sedan i särskild ordning upp frågan om att ge ut nya eller ändrade författningar och allmänna råd på området. Uttalanden i rapporterna har således ingen självständig ställning som går utöver innehållet i gällande författningar och allmänna råd.

Utgivare: Utvärderingsavdelningen
Upplysningar: Håkan Nyman
Tel: 08- 786 92 08

Joakim Pettersson
Tel 08-786 94 20

Skriftserier som ges ut av Riksförsäkringsverket:

RFV Föreskriver (RFFS)	Författningar med bindande föreskrifter
RFV Rekommenderar (RAR)	Allmänna råd om tillämpningen av författningar
RFV Vägledning	Beskrivning av författningsbestämmelser, allmänna råd, förarbeten, rättspraxis, exempel och kommentarer
RFV Analyserar	Resultat av utrednings- och utvärderingsarbete
RFV Anser	Tolkningar av rättsläget, uttalande om verkets åsikt i olika frågor och framställningar till regeringen
RFV Informerar	Redovisning av statistik, upplysningar om regler, rutiner och praxis.
RFV Redovisar	Försäkringsanalyser och rapporter av mer begränsad omfattning.

Beställ hos: Riksförsäkringsverkets Kundtjänst Tfn 08-795 23 55

Fax 08-760 58 95

E-post: order@special.lagerhus.se eller på Internet www.rfv.se

Tryck: Elanders Novum Grafiska 2002

Förord

Föreliggande rapport analyserar hur familjer med barn födda 1993 och 1996 delar på föräldrapenningen. Fokus i studien är pappornas uttag och om det finns skillnader mellan de pappor som tar ut och de som inte tar ut föräldrapenning samt vad som påverkar hur mycket papporna tar ut av familjens föräldrapenning. Rapporten ger en bild över hur familjer med olika egenskaper, såsom inkomst, utbildning och födelseland, delar på föräldrapenningen. Dessutom analyseras vilka pappor som inte tar ut föräldrapenning och vilka som tar ut relativt många dagar.

Rapporten har skrivits av Håkan Nyman och Joakim Pettersson. I arbetet har också Ann-Zofie Duvander, Sten Olsson och Else Marie Möller deltagit.

Edward Palmer
Chef för enheten för forskning och utveckling.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	7
Inledning	9
Bakgrund	11
Föräldraförsäkringen	11
Hur använder papporna föräldrapenningen?	13
Vad vet vi utifrån tidigare studier om föräldrapenningens fördelning?..	16
Data	20
Beskrivning av data	21
<i>Fördelning samt pappans och mammans ålder</i>	21
<i>Inkomst</i>	23
<i>Föräldrarnas utbildningsnivå</i>	25
<i>Arbetsmarknadsanknytning</i>	27
<i>Utlandsfödd</i>	31
<i>Vad kännetecknar de män som tar ut många föräldrapenningdagar?</i>	33
Sammanfattning av den beskrivande statistiken.....	35
Faktorer som påverkar fördelningen av föräldrapenning	36
Vilka pappor tar ut föräldrapenning?.....	36
Vad påverkar hur mycket papporna tar ut?	40
<i>Resultat modell 1</i>	40
<i>Resultat modell 2</i>	41
Slutsatser och kommentarer	45
Referenser	47
Bilaga 1 Föräldraförsäkringen och förändringar i regelsystemet	49
Bilaga 2 Variabelbeskrivning	56
Bilaga 3 Tabeller	57

Sammanfattning

I denna studie analyseras hur föräldrar delar på föräldrapenningen. Fokus i rapporten ligger på pappornas uttag. Med hjälp av registerdata följs familjer med barn födda 1993 och 1996 under en period av fyra år. Under denna fyra-årsperiod analyseras föräldrarnas uttag av föräldrapenning.

En tydlig bild utifrån den beskrivande statistiken är att andelen pappor som tog ut föräldrapenning ökade mellan perioderna (1993–1996 och 1996–1999). Däremot minskade pappornas genomsnittliga tid med föräldrapenning något. Statistiken visar också på skillnader i uttaget av föräldrapenning beroende på olika individ- och familjekarakteristika. Bland annat utnyttjade pappor med eftergymnasial utbildning och relativt sett högre inkomster i större utsträckning föräldrapenning. Likaså tog pappor i familjer där mammorna hade eftergymnasial utbildning ut mer föräldrapenning.

De regelförändringar som genomförts inom föräldraförsäkringen har sannolikt bidragit till att andelen fäder som tar ut föräldrapenning har ökat samtidigt som perioderna blivit kortare. Införandet av pappamånaden har ökat fädernas uttag av föräldrapenning samtidigt som sänkningen av ersättningsnivån sannolikt minskat uttaget av längre perioder.

Det kanske viktigaste resultatet gäller de pappor som inte tog ut föräldrapenning. Denna grupp är betydligt mindre bland pappor till barn födda 1996. De hade lägre inkomster än genomsnittet, vilket även gällde mammorna i dessa familjer. De hade i högre utsträckning förgymnasial utbildning, de erhöll mer arbetsmarknadsstöd och hade fler månader med socialbidrag under den studerade perioden. Likaså var en större andel av dessa fäder födda utomlands, jämfört med genomsnittet. Dessa mönster fanns även bland pappor till barn födda 1993, men de var inte alls lika tydliga.

Resultaten indikerar att många olika faktorer påverkar familjers beslut om hur föräldrapenningen fördelas. Bland annat har familjens, och då särskilt pappans, inkomst stor betydelse för om han tar ut föräldrapenning, men också för hur mycket han tar ut. Pappor i familjer med högre inkomster har en större sannolikhet att ta ut föräldrapenning samt att ta en större andel av familjens föräldrapenningdagar jämfört med de med lägre inkomster. Ett annat tydligt resultat är att ju högre utbildning modern har desto större är sannolikheten att pappan tar ut föräldrapenning men också att han tar ut relativt fler dagar.

Ett antal faktorer visade sig vidare ha olika effekter på pappans uttag av dagar beroende på vilken period som studerades. I studien framträder detta särskilt tydligt då man jämför den negativa effekten av att familjen hade arbetsmarknadsstöd eller socialbidrag på pappornas utnyttjande av föräldrapenning mellan perioderna. Under den första perioden hade ekonomin just gått in i en lågkonjunktur och från i princip full sysselsättning till en historiskt sett hög arbetslöshetsnivå. Således ökade andelen fäder som erhöll någon form av arbetsmarknadsstöd. Under den senare perioden började ekonomin så sakta återhämta sig men en relativt stor del av befolkningen var fortfarande arbetslös. En inte liten del av dessa hade nu försörjning från socialbidrag i stället för arbetsmarknadsstöd. Parallellt med denna utveckling ökade andelen familjer med utlandsfödda föräldrar, för vilka sannolikheten att papporna inte tog ut någon föräldrapenning var högre jämfört med svenska föräldrar.

Sammantaget ger detta en bild där pappor i familjer med relativt sämre anknytning till arbetsmarknaden och med relativt lägre inkomster inte tar ut någon föräldrapenning eller utnyttjar en lägre andel av familjens föräldrapenning. Gruppen pappor som inte tar ut föräldrapenning är dock heterogen eftersom den också omfattar fäder som har inkomster över taket i föräldraförsäkringen. Den andra sidan av bilden är att föräldrarna i familjer med högre inkomster och där modern har eftergymnasial utbildning i större utsträckning delar på föräldrapenningen.

Inledning

År 1974 fick pappor rätt till betald föräldraledighet och då på i princip samma villkor som mammor. Till en början omfattade föräldraförsäkringen sex månaders föräldraledighet från förvärvsarbete för vård av barn, med en ersättning motsvarande 90 procent av bruttoinkomsten. Mamman och pappan kunde dela ledigheten mellan sig efter eget önskemål. Andelen fäder som tog ut föräldrapenning var till en början mycket låg, 1977 var endast 7 procent av de som tog ut föräldrapenning män. Denna siffra har dock ökat och är för närvarande ca 40 procent. Dock tar mammorna fortfarande ut den övervägande delen, drygt 85 procent, av familjens föräldrapenningdagar.

Syftet med denna rapport är att analysera hur familjer delar på föräldrapenningen. Studien fokuserar på pappornas uttag och analyserar om det finns skillnader mellan de pappor som tar ut och de som inte tar ut föräldrapenning samt vad som påverkar hur stor andel fäderna tar ut av familjens föräldrapenning. För att svara på detta används data från SCB (LINDA-databasen) och RFV:s föräldrapenningregister. Utifrån den sammanställda databasen är det möjligt att följa utvecklingen av familjens försörjning samt utnyttjande av föräldraförsäkringen. Föräldrarnas uttag av föräldrapenning studeras för familjer med barn födda åren 1993 och 1996 under en period av fyra år.

Hur föräldrar kombinerar familj och arbete har under lång tid intresserat både politiker och samhällsvetare. En av SCB genomförd undersökning visar att kvinnor och män blivit mer lika i hur mycket tid man lägger på hushållsarbete respektive förvärvsarbete¹. Studien visar att skillnaden i tidsanvändning mellan könen har minskat genom att kvinnorna står för en allt större relativ andel av den samlade förvärvsarbetstiden och männen för en allt större relativ andel av den samlade tiden för hemarbete. Hemarbetet utförs dock fortfarande till övervägande delen av kvinnorna. En jämnare fördelning av hushållsarbetet är viktig ur jämställdhetssynpunkt och för att underlätta båda föräldrarnas möjligheter att kombinera hem och familj med förvärvsarbete. Ett flertal studier har visat att unga par utan barn har den jämnaste fördelningen av hushållsarbetet.² När barnen föds blir emellertid fördelningen mellan könen mer ojämn. En jämnare fördelning av föräldraledigheten skulle kunna medföra en jämnare fördelning av såväl tid med barn som hushållsarbetet. En annan möjlig effekt är att jämställdheten på arbetsplatser ökar då det blir mer legi

¹ SCB (2002).

² Se t.ex. Flood & Gråsjö (1997), Hörnqvist (1997).

timt att pappor är föräldralediga, att mammors förvärvsavbrott på grund av föräldraledighet minskar, och att män och kvinnor därmed behandlas mer lika.

Föräldrapenningens fördelning är också viktig då föräldraförsäkringen bygger på principen att båda föräldrarna har ansvar för barnets uppfostran och utveckling. I regeringens proposition om föräldraförsäkring och föräldraledighet poängteras att det för barnets bästa är av stor vikt att båda föräldrarna tidigt etablerar en god kontakt med barnet.³ Värt att notera i detta sammanhang är att svenska fäder i högre grad tar ut föräldraledighet jämfört med fäder i något annat land där fäderna har denna möjlighet.⁴

Men trots att svenska pappor i detta avseende är mer jämställda än pappor i andra länder tar många inte ut någon föräldrapenning alls och i förhållande till mamman tar de i genomsnitt ut en avsevärt lägre andel. En orsak som ofta förs fram är att attityder och normer i samhället, dels bland föräldrar men också hos arbetsgivare och kollegor, gör det svårare för männen att ta del av föräldraledigheten.⁵ En annan orsak kan vara att det kostar mer för familjen om pappan är hemma, eftersom han i genomsnitt har den högsta lönen. Förvärvsavbrottet kan medföra en direkt negativ effekt på familjeinkomsten, men också en indirekt till följd av att föräldraledighet tenderar ha en mer negativ inverkan på mäns än på kvinnors löner.⁶

Som bakgrund till analysen redogörs i nästa kapitel för hur föräldraförsäkringen är uppbyggd samt hur den har förändrats under perioden som analyseras. I samma kapitel ges också en översikt över tidigare studier kring föräldrapenningens fördelning. Därefter följer ett kapitel som beskriver datamaterialet vilket omfattar statistik över hur föräldrapenningen fördelas i olika kategorier av familjer. I kapitlet som följer efter databeskrivningen analyseras först vilka faktorer som påverkar sannolikheten att pappor tar ut föräldrapenning, därefter analyseras vilka faktorer som påverkar hur stor andel de tar ut av föräldrapenningen. Studien avslutas med slutsatser och kommentarer.

³ Prop. 2000/01:44.

⁴ Rubery m.fl. (1998). Det är dock stora skillnaderna mellan länder med avseende på fäders möjlighet att ta föräldraledigt.

⁵ Bl.a. Haas (1992), Näsman (1992), Hwang & Haas (2000).

⁶ T.ex. Albrecht m.fl. (1997).

Bakgrund

Föräldraförsäkringen

Den svenska föräldraförsäkringen var när den introducerades 1974 den första i världen som gav anställda föräldrar rätt till sex månaders föräldraledighet med betalning motsvarande 90 procent av tidigare lön (upp till ett tak av 7.5 basbelopp). Sedan dess har ett antal förändringar genomförts och föräldraledigheten har gradvis förlängts. En kronologisk sammanfattning av de viktigaste förändringarna återfinns i bilaga 1.

Föräldraförsäkringen instiftades under en tid då arbetskraftsefterfrågan i Sverige var stor, i synnerhet inom kommuner och landsting. Att kunna vara föräldraledig under lång tid efter ett barns födelse möjliggjorde förvärvsarbete för många kvinnor. Föräldraförsäkringen kan således ses som en del av den svenska arbetslinjen, det vill säga att trygghetssystemen främjar förvärvsarbete.⁷ Under perioden efter 1975 byggdes föräldraledigheten ut vid flera tillfällen.

Under tidsperioden för denna studie, 1993 till 1999, var föräldraledigheten utbyggd till 12 månader med ersättning på 90 procent av inkomsten samt 3 månader med garantinivå, det vill säga 60 kronor om dagen. Ersättningsnivån för de 12 månaderna sänktes 1995 till 80 procent och låg även under en period på 75 procent. Under det senare halvåret av 1994 slopades också de 3 månaderna med ersättning på garantinivå, men återinfördes igen i januari 1995. Längden på ledigheten har således varit relativt konstant under den studerade perioden emedan ersättningsnivåerna sänkts något. Taket för ersättning har under hela perioden legat på 7.5 basbelopp, men andelen föräldrar som har högre lön än så och inte får 80 procent av hela sin inkomst har ökat under 1990-talet.

Föräldrarna hade under den studerade perioden rätt till ersättning under 450 dagar (12 månader + 3 månader).⁸ Det är emellertid vanligt att föräldrarna sprider ut ersättningen under en längre tid. Om familjen anser sig ha råd kan den välja att ta ut ersättning endast en del av de dagar en förälder är hemma och därmed få dagarna att räcka under en längre period. Anställda som fått

⁷ Se till exempel ds 2001:57, kap 7.

⁸ Den 1 januari 2002 förlängdes perioden till 480 dagar.

barn har rätt att vara föräldralediga i 18 månader, och kan välja att använda föräldrapenningdagar därefter, under högst tre perioder per år. Man kan till exempel välja att förlänga sin semester varje år. Dagarna får användas tills barnet fyllt 8 år eller gått ut första klass.

Då föräldrapenningdagar utbetalas för sju dagar i veckan kan dessa även användas som inkomstförstärkning av en förvärvsarbetsande förälder. Det var fram till 1995 möjligt att ta ut föräldrapenningdagar under lördag och söndag för föräldrar som arbetade måndag till fredag. År 1995 ändrades reglerna och föräldrapenningdagar fick därefter bara tas ut på normalt arbetsfria dagar om ledighet togs ut även i anslutning till dessa dagar.⁹ Antal ersatta föräldrapenningdagar kan således både underskatta och överskatta antalet dagar som en förälder faktiskt varit borta från sitt förvärvsarbete för att ta hand om sitt barn.

Ersättningen under föräldraledigheten är knuten till inkomsten före barnets födelse vilket gör det centralt att ha en inkomst och en anställning innan man får barn. Detta är särskilt viktigt för kvinnor som oftast tar den första och största delen av föräldraledigheten. Om en förälder inte har inkomst innan barnet föds så utbetalas ersättning enligt en lägsta nivå. Under den studerade perioden var lägsta nivån 60 kronor om dagen, år 2002 höjdes denna nivå till 120 kronor.

I januari 1995 öronmärktes en månad med föräldrapenning till varje förälder och det var därefter ej möjligt för den ena föräldern att använda alla dagar. Detta har medfört att fler pappor använder föräldrapenningdagar. Än så länge verkar det dock inte ha lett till att pappor tar ut ledighet under längre tid.

Pappans andel av det totala antalet föräldrapenningdagar har ökat från 0,5 procent 1974 till runt 10 procent i början av 1990-talet. Pappors uttag har uppmuntrats i olika kampanjer och flera utredningar har undersökt pappornas uttag.¹⁰ En av anledningarna till att pappan inte tar ut fler dagar är ekonomisk. I många parförhållanden har mannen högre inkomst än kvinnan och förlusten, i kronor räknat, är större om pappan tar ut fler dagar. Vissa arbetsgivare kompenserar inkomstbortfall vid föräldrapenninguttag över garantinivån, t.ex. från 80 till 90 (eller 100) procent. Vissa arbetsgivare kompenserar även inkomstbortfall för föräldrar med inkomst över taket i föräldraförsäkringen.

⁹ Gäller ej garantidagarna eller perioder längre än 5 dagar.

¹⁰ För sammanfattning, se referenserna i denna rapport samt rapporter från FK Västra Götaland, Peter Breife (2000).

Hur använder papporna föräldrapenningen?

Socialförsäkringens administration har av regering och riksdag fått i uppdrag att verka för att fädernas andel av föräldraledigheten ökar och flera projekt på central, regional och lokal nivå pågår idag för att detta skall ske. För närvarande är fädernas andel av föräldraledigheten betydligt lägre än kvinnornas. Utvecklingen över perioden 1993 till 2001 framgår av figur 1.¹¹ Av alla som mottog föräldrapenning år 2001 var nästan 40 procent män och av alla utbetalda dagar var männens andel 13,8 procent. Detta är en ökning jämfört med år 1993 då 27 procent av alla som tog emot föräldrapenning var män och männens andel av antalet utbetalda dagar var 10 procent.

En anledning till att männens andel av det totala antalet individer som tog ut föräldrapenning ökade mellan åren 1993 och 2001 är sannolikt införandet av en pappamånad 1995. Denna innebar att 30 dagar av totalt 450 var reserverade för endera föräldern.¹² Vad beträffar antalet dagar per pappa och år visas utvecklingen i figur 2. År 1993 tog papporna i genomsnitt ut 40,0 dagar per år. År 2001 var motsvarande siffra 27,1 dagar. Det minskande genomsnittliga antalet uttagna dagar antyder att de pappor som tog ut föräldraledighet efter lagändringen år 1995 var hemma kortare period jämfört med de som valde att ta ut föräldraledighet före år 1995. En bidragande orsak till de kortare perioderna är sannolikt också den sänkning av ersättningsnivåerna som genomfördes år 1995.

Under perioden 1993 till 1999 minskade barnafödandet kraftigt. Även detta kan påverka det genomsnittliga antalet dagar per mottagare genom att en större andel av de som tar ut föräldrapenning har äldre barn och därmed endast tar ut enstaka dagar. För att rensa för denna effekt studeras i figur 3 endast fäder till barn födda i januari respektive år. Figuren visar således det genomsnittliga antalet dagar som papporna tog ut under barnets första levnadsår, beräknat på fäder som tog ut föräldrapenning under första året.

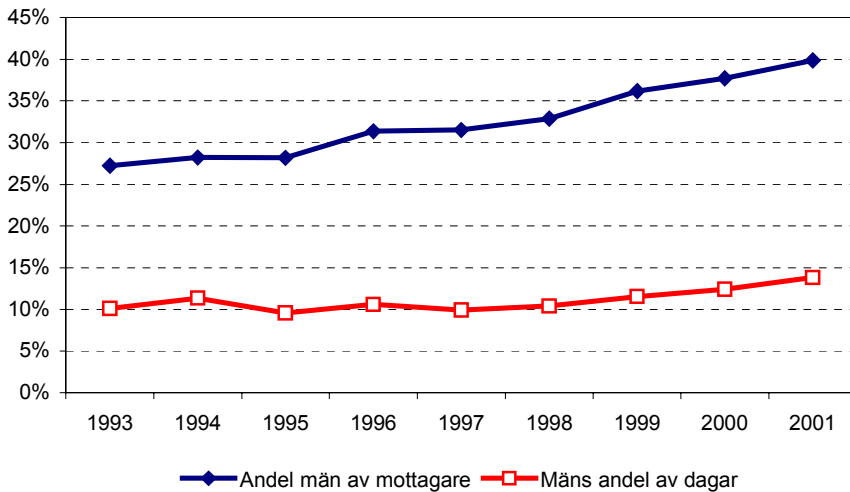
Det framgår tydligt av figuren att det genomsnittliga antalet dagar minskade kraftigt mellan åren 1994 och 1995. Då sänktes ersättningsnivån samtidigt

¹¹ Redovisningen i detta avsnitt bygger på RFV:s datalager STORE för vilken tidsperiod 1993–2001 f.n. är tillgänglig.

¹² I januari 2002 utökades dessa dagar som var reserverade för endera föräldern till 60.

som 30 dagar öronmärktes till pappan¹³. Därefter har det legat relativt stabilt på mellan 35 och 40 dagar per pappa och år.

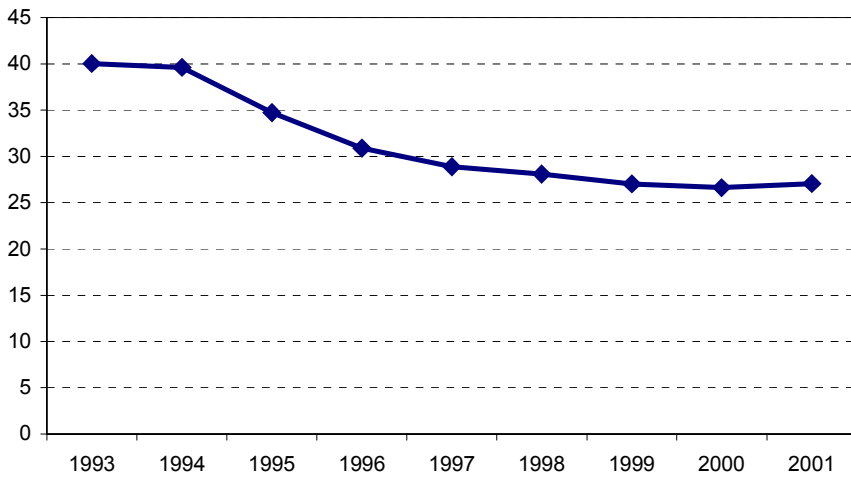
Figur 1 Andel fäder av de som mottog föräldrapenning samt fädernas andel av det totala antalet utbetalda dagar under perioden 1993 till 2001

Källa: Egna beräkningar. Datalagret STORE, RFV.

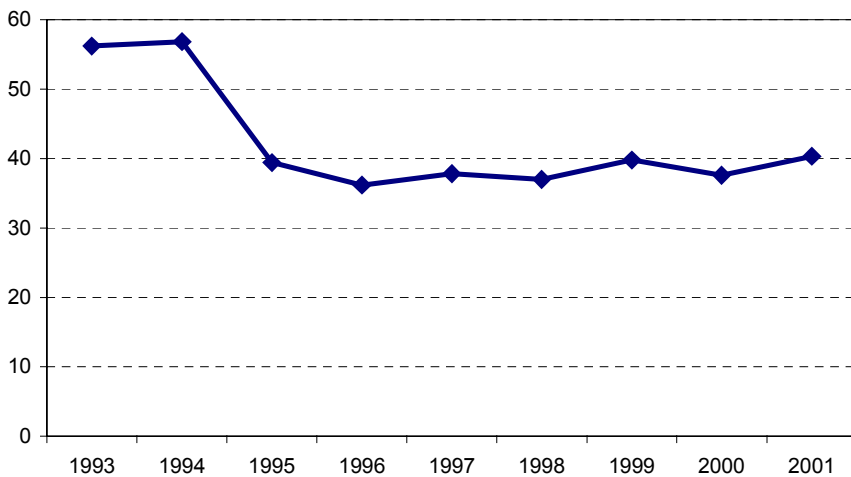
¹³ För pappamånaden skedde en gradvis sänkning av ersättningsnivån, se vidare bilaga 1.

Figur 2 Genomsnittligt antal föräldrapenningdagar per pappa och år för de pappor som tagit ut föräldrapenningdagar

Källa: Egna beräkningar. Datalagret STORE, RFV.

Figur 3 Genomsnittligt antal föräldrapenningdagar under barnets första levnadsår för pappor som tar ut föräldrapenning och har barn födda i januari respektive år

Källa: Egna beräkningar. Datalagret STORE, RFV.

Vad vet vi utifrån tidigare studier om föräldrapenningens fördelning?

Trots ovan nämnda ambitioner och mål är kunskapen om föräldraledighetens fördelning begränsad och vi vet förvånansvärt litet om orsakerna bakom hur föräldrapenningen fördelas mellan föräldrar i olika grupper i samhället. Samtidigt är det en kunskap som behöver uppdateras i takt med förändringarna i samhället i stort. Nedan redovisas några svenska studier genomförda under de senaste tio åren som analyserar pappors uttag av föräldrapenning.

I en rapport från Riksförsäkringsverket 1993 studerades hur föräldrapenningen användes bland olika kategorier av familjer.¹⁴ Analysen omfattade barn födda 1989 och deras föräldrars uttag av föräldrapenning under 1989 och 1990. Studien visade utifrån aggregerad statistik att andelen pappor som tog ut föräldrapenning ökade ju högre utbildning pappan respektive mamman hade och detsamma gällde antalet dagar pappan tog ut. Det fanns även skillnader i uttag beroende på pappornas ålder, ju äldre de var desto fler dagar tog de i genomsnitt ut. Dock var det omvända sant för mammorna, de unga mammorna tog ut fler dagar än de äldre. Vidare fann studien skillnader mellan offentligt och privat anställda föräldrar. En något större andel av papporna i offentlig anställning tog ut föräldrapenning jämfört med privat anställda, 57 respektive 48 procent. Liknande mönster, om än inte lika tydligt, återfanns bland mödrarna. Studien visar också på att pappor med låga inkomster (mätt som sjukpenninggrundad inkomst) i genomsnitt tog ut fler dagar jämfört med pappor med en genomsnittlig inkomst. Återigen visade mammorna ett omvänt mönster. Slutligen studerades om det fanns skillnader i uttag beroende på föräldrarnas medborgarskap. Av de svenska papporna tog 48 procent del av föräldrapenningen medan denna siffra för utomnordiska fäder var 30 procent. Om däremot antalet dagar som pappan tog ut studerades visade det sig att de svenska papporna i genomsnitt tog ut färre dagar jämfört med utlandsfödda pappor.

Ytterligare en studie från RFV analyserade när i förhållande till barnets ålder gifta föräldrar tog ut föräldrapenning¹⁵. Studien analyserade barn födda 1990 med jämförelser med barn födda 1981 där så var möjligt. Fördelningen av dagarna studerades under barnets första två och ett halvt levnadsår. Studien fann bland annat att andelen pappor som var föräldralediga under barnets första 18 månader ökade mellan 1981 och 1990, från 26,8 till 45,2 procent.

¹⁴ RFV (1993).

¹⁵ RFV (1994).

Över 50,9 procent av fäderna med barn födda 1990 använde föräldrapenning innan barnet var två och ett halvt år. Ett intressant resultat var att papporna under den studerade perioden tog ut föräldrapenningen allt tidigare efter barnets födelse. För bägge grupperna gällde dock att ju tidigare pappan tog ut föräldrapenning desto fler dagar tog han ut. Inte överraskande visade studien också att det var mycket sällsynt att pappor använde hela föräldrapenningen själv.

Utifrån samma datamaterial genomförde RFV även en studie över regionala skillnader i pappornas uttag av föräldrapenning.¹⁶ Bland familjer med barn födda 1990 fanns stora regionala skillnader i hur man delade på uttaget. Vad gällde det genomsnittliga antalet uttagna dagar per barn varierade andelen som pappan tog ut mellan 5,6 och 9,4 procent.¹⁷ Andelen föräldralediga pappor varierade mellan 40,6 och 56,4 procent.¹⁸ Studien visar också att det genomsnittliga antalet uttagna dagar ökade från början av 1980-talet fram till 1990 i samtliga regioner. Medelantalet uttagna dagar per region var 1990 mellan 52 och 74 dagar. Slutligen visade studien att det förekom säsongsvariationer i pappornas uttag. Många fäder tog ut sin första föräldrapenningdagar antingen under sommar eller kring jul.

Ett antal enkätstudier från början av 1990-talet fann vidare att fäder, i större grad än mödrar, upplevde hinder på sin arbetsplats när de tog föräldraledighet.¹⁹ En av studierna antyder också att nästan hälften av mödrarna i studien själva ville stanna hemma och således var mindre villiga att dela med sig av föräldrapenningdagarna.²⁰ Enligt dessa studier fanns det skillnader mellan olika utbildningsgrupper i hur fäderna tog del av föräldraledigheten. Bland annat var fäder med högre utbildning, anställda i offentlig sektor och/eller var gifta med kvinnor som hade arbeten med ”högre status” mer benägna att ta föräldraledighet.

I studien ”Båda blir bäst” RFV (2000) undersöktes attityder kring delad föräldrapenning i tre län. Utifrån intervjuer med 243 föräldrapar samt med olika aktörer som informerar om föräldraledighet fann man bland annat att ca 80 procent av de tillfrågade ansåg att familjens ekonomi var den avgörande fak

¹⁶ RFV (1996).

¹⁷ Genomsnittet för samtliga var 8,1 procent.

¹⁸ Genomsnittet för samtliga var 48,3 procent.

¹⁹ Haas (1992) och Näsman (1992).

²⁰ Haas (1992).

torn för hur man delade på föräldraledigheten. Genom att jämföra med den faktiska fördelningen av uttaget av föräldraledighet fann man dock att ekonomin inte alltid var det avgörande. Studien bekräftar vidare utbildningens betydelse för hur föräldrarna delar på föräldrapenningen. En slutsats var att man fortsättningsvis borde inrikta sig dels på analyser av större urval, dels på kvalitativa studier för att få veta mer om vad som verkligen påverkar företeelsen av delad föräldraledighet.

Med hjälp av multivariat analys studerade Hoem (1995) hur fäder, med barn födda 1974–1990, tog ut föräldrapenning. Hon fann bland annat att det var mer troligt att fäder tog åtminstone en månads föräldraledighet vid första barnet jämfört med följande barn.²¹ Vidare fann Hoem att moderns utbildningsnivå hade stor betydelse för i vilken utsträckning fäderna tog ut minst en månad ledigt. Faderns utbildningsnivå hade dock ingen betydelse.²²

Sundström och Duvander (1999) studerade fädernas andel av föräldrapenningen för barn födda 1990 och 1994. Ett intressant resultat från deras studier var att fädernas arbetsinkomst hade en mycket större effekt på fädernas andel av föräldrapenninguttaget jämfört med moderns arbetsinkomst. Ju högre fädernas inkomst var desto större andel tog han ut av föräldraledigheten. Författarna tolkar detta som att par – i vilka fadern har en relativt högre inkomst – har lättare att ekonomiskt klara av att fadern tar föräldraledigt, även om det på kort sikt är mer kostsamt. Detta gällde emellertid bara för fäder under taket i föräldraförsäkringen med arbetsinkomst under och med en årsinkomst något över genomsnittet. De fann också att fäder utnyttjade en större andel av föräldrapenningen vid första barnet jämfört med följande barn. I likhet med tidigare studier fann de stöd för att ju högre utbildning modern hade desto större andel av föräldrapenningen tog fadern ut. Samma sak gällde för fädernas utbildning, oberoende av hans inkomst.

Utöver studierna ovan har även ett antal projekt genomförts på landets försäkringskassor i syfte att undersöka vad som är avgörande för pappors föräldrapenninguttag. Sammantaget ger dessa studier en blandad bild.²³ I vissa studier

²¹ En förklaring enligt författaren är att kvinnor med mer ”traditionella” värderingar i högre grad föder ett andra eller tredje barn.

²² Dock fann Hoem att fäder med högre utbildning, som växt upp i Sverige och/eller hade minst en religiös förälder, oftare tog ut åtminstone en månads föräldraledighet jämfört med övriga.

²³ Uppgifterna bygger på sammanfattning i Breife (2000c). Se vidare referenser i densamma.

framstår ekonomin som det avgörande hindret för pappors föräldraledighet, medan ekonomin i andra studier har en underordnad roll i förhållande till andra faktorer. Detsamma gäller för vilken betydelse pappans arbetsituation har. Några rapporter beskriver pappans arbetsituation som en av de viktigaste faktorerna, medan andra rapporter framhåller pappans arbetsituation som ganska oviktig i sammanhanget. Vidare finner några studier att mammas inställning, dvs. hennes vilja att vara hemma och eventuella ovilja att släppa ifrån sig dagar, är en faktor som pappor i allmänhet tycks hålla bland de viktigaste. Arbetsgivarens attityd och övriga personers inställning är exempel på faktorer som genomgående framstår som mindre viktiga.²⁴

²⁴ För en mer omfattande analys se Hwang och Haas (2000) vilka analyserar hur olika program i företag respektive företagsklimat påverkar papporna att utnyttja föräldrapenning.

Data

Vid analysen av hur föräldrapenningen fördelas, eller mer specifikt hur stor andel papporna tar ut, har en samkörning av LINDA-databasen med RFV:s föräldrapenningregister gjorts. Den skapade databasen omfattar bland annat uppgifter om inkomster, utbildning och föräldraledighet för föräldrar till barn födda 1993 respektive 1996. Dessa familjers egenskaper studeras under en period av fyra år.²⁵ Under respektive period har också en majoritet av familjernas föräldrapenningdagar använts. I tabell 1 framgår att i genomsnitt hade drygt 370 av familjens totalt 450 dagar tagits ut. I tabellen redovisas också antalet familjer för respektive födelsekohort. Att antalet familjer är så mycket lägre i urvalet 1996 beror framför allt på den kraftiga minskningen i födelse-talen efter 1993.

Alla de föräldrapenningdagar respektive förälder tagit ut under perioden har summerats per förälder och hushåll över respektive period. Delar av dagar har räknats om till hela dagar. Föräldrapenning både enligt garantinivån och över garantinivån har beaktats i beräkningarna. Par som separerar under perioden samt par med adopterade barn och flerbarnsfödslar inkluderas inte i analysen.²⁶ Slutligen har viktning gjorts med hänsyn tagen till hushållets storlek.²⁷ Databasen utgör således ett representativt urval av den delpopulation som studeras.

Utifrån detta material är det bland annat möjligt att analysera vilka faktorer som påverkar faders benägenhet att ta ut föräldraledighet samt vilken effekt de kan ha på pappors andel av familjens föräldrapenninguttag. I samtliga dessa analyser har pensionsgrundad *inkomst* för föräldrarna mätts vid respektive periods början medan *utbildningsnivå* har mätts vid periodens slut. Övriga faktorer som ingår i skattningarna är, om föräldern är *född i utlandet*, för

²⁵ Valet av åren 1993 och 1996 ger möjlighet att utifrån senast tillgänglig data få de längsta jämförbara tidsperioderna. Mellan dessa år förändrades föräldraförsäkringen genom bland annat införandet av en pappamånad samt sänkningar i ersättningsnivån. Även om det inte är möjligt inom ramen för denna studie att isolera effekterna av dessa förändringar kan beteendemönstret studeras före och efter.

²⁶ Denna avgränsning görs därför att beräkningarna annars skulle bli alltför omfattande att tolka. För att studera hur föräldrapenningen används i andra familjekonstellationer krävs en separat analys.

²⁷ Sannolikheten att ett stort hushåll hamnar i urvalet är större jämfört med ett mindre hushåll, vilket tagits i beaktande i och med viktningen.

älders ålder, *barnets kön*, om det är pappans *första barn*, om fadern har en *inkomst över taket* (7.5 basbelopp), *faderns andel av familjens pensionsgrundande inkomst vid barnets födelse*, summa *studiestöd* respektive *arbetsmarknadsstöd* föräldern erhållit under perioden samt antal månader med *socialbidrag* för familjen. En detaljerad variabelbeskrivning återfinns i bilaga 2.

I följande avsnitt beskrivs databasen mer ingående genom en redovisning över hur föräldrapenningen fördelas mellan föräldrarna utifrån några av ovanstående faktorer.

Beskrivning av data

Fördelning samt pappans och mammans ålder

För att studera skillnader mellan familjer i urvalet har en indelning gjorts på grundval av antalet dagar som fadern tar ut. Den första gruppen består av familjer där pappan inte tar ut någon föräldrapenning. Den andra gruppen är familjer där pappan tar ut mellan 1 och 30 föräldrapenningdagar. Den tredje gruppen är familjer där pappan tar ut 31 dagar eller mer. I tabell 1 redovisas fördelningen samt medelvärden i dessa grupper för respektive födelsekohort.

En tydlig skillnad mellan de båda grupperna är att för pappor med barn födda 1996 är gruppen som tar ut noll dagar betydligt mindre. För barnen födda år 1993 är det nästan hälften av papporna som under den studerade perioden inte tar ut någon föräldrapenningdag. Motsvarande siffra för pappor med barn födda år 1996 är mindre än en fjärdedel. Det är framför allt andelen pappor som tar ut mellan 1 och 30 dagar som har blivit större. Data visar således att gruppen fäder som inte tar ut föräldrapenning har minskat kraftigt efter införandet av pappamånaden. Längre fram i rapporten utvecklas denna bild något och det framgår då att gruppen som tog ut noll dagar efter pappamånadens införande år 1995 på ett flertal sätt skiljer sig från de som tog ut noll dagar före år 1995.

Vidare ser vi i tabell 1 att det genomsnittliga antalet dagar som pappan tar ut i princip är oförändrat mellan de båda årskullarna, om man beräknar medelvärdet på samtliga pappor. Studerar man de tre grupperna för sig ser man att de pappor med barn födda 1996 som tar ut mellan 1 och 30 dagar i genomsnitt tar ut drygt 7 dagar mer än motsvarande grupp pappor med barn födda 1993. För gruppen som tar ut mer än 30 dagar ser vi motsatt utveckling. Pappor med barn födda 1996 tar i genomsnitt ut 26 dagar mindre jämfört med motsvarande grupp pappor med barn födda 1993.

Om enbart fäder som tar ut föräldrapenning inkluderas i beräkningarna gäller att fäder med barn födda 1996 i genomsnitt tar ut 25 dagar färre än fäder med barn födda 1993, vilket framgår av tabell 1 i bilaga 3. En orsak till detta kan vara att pappamånaden medförde att en större andel pappor tog ut föräldrapenning men att de samtidigt tog ut kortare perioder på grund av sänkta ersättningsnivåer, vilket minskade incitamenten för fäder att ta ut fler dagar. Denna bild stämmer väl överens med informationen i den aggregerade statistiken ovan.

Föräldrarnas genomsnittliga ålder vid barnets födelse är något högre för mödrar och fäder som fick barn år 1996 jämfört med gruppen som fick barn 1993. När man studerar faderns genomsnittliga andel av föräldraledigheten framgår vissa skillnader mellan olika åldersgrupper, vilket syns i tabell 1 i bilaga 3. De yngsta fäderna, de under 24 år, tenderar att i genomsnitt ta ut ett färre antal dagar och en mindre andel jämfört med de äldre papporna, såväl för barn födda år 1993 som år 1996. Detta motsäger delvis tidigare studier som visat att fäder i större utsträckning tar ut föräldrapenning för första barnet, då de är relativt yngre, jämfört med följande barn.²⁸

Sammanfattningsvis är det en större andel av papporna med barn födda 1996 som tar ut föräldrapenning jämfört med de med barn födda 1993. De pappor med barn födda 1993 som tar ut föräldrapenning tar emellertid ut fler dagar och en större andel än de med barn födda 1996.

²⁸ RFV (1993).

Tabell 1 Fördelning och vissa medelvärden för par i urvalet med barn födda 1993 och 1996. Grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar

	<i>0 dagar</i>	<i>1–30 dagar</i>	<i>31– dagar</i>	<i>Samtliga</i>
Barn födda 1993				
Antal*	4 603	1 714	2 848	9 165
Andel, %	49,3	19,3	31,4	100,0
Genomsnittligt antal dagar för fader	0,0	12,8	114,4	38,4
Genomsnittligt antal dagar för båda	382,8	376,4	374,2	378,9
Faderns genomsnittliga andel av totalt föräldrapenninguttag, %	0,0	3,6	32,3	10,8
Genomsnittlig ålder för fader	32,8	32,0	32,5	32,5
Genomsnittlig ålder för moder	29,6	29,4	29,8	29,6
Barn födda 1996				
Antal*	1 569	2 904	2 231	6 704
Andel, %	22,8	43,3	33,9	100,0
Genomsnittligt antal dagar för fader	0,0	20,1	88,4	38,7
Genomsnittligt antal dagar för båda	362,8	377,1	373,3	372,5
Faderns genomsnittliga andel av totalt föräldrapenninguttag, %	0,0	5,6	25,6	11,1
Genomsnittlig ålder för fader	33,8	33,1	33,3	33,3
Genomsnittlig ålder för moder	30,0	30,3	30,5	30,3

*Anm. Antalet observationer är den oviktade summan. Övriga medelvärden är viktade med hänsyn tagen till hushållets storlek vilket påverkar sannolikheten att hamna i urvalet.

Inkomst

Ett ofta angett skäl till att pappor i allmänhet tar ut relativt sett mindre föräldraledighet än mamman är att familjen är beroende av mannens förvärvsinkomst som i genomsnitt är högre än kvinnans. Tidigare studier har emellertid visat att män med högre inkomst tar ut fler föräldrapenningdagar än män

med relativt lägre inkomster.²⁹ I tabell 2 redovisas genomsnittlig pensionsgrundande inkomst för pappor i de tre grupperna. För att underlätta jämförbarheten har inkomsterna räknats om till ett index där medelvärdet är lika med ett. Värdena anger således respektive grupps genomsnittliga pensionsgrundande inkomst i förhållande till genomsnittet för samtliga.³⁰

Av tabellen framgår att de pappor som tar ut många föräldrapenningdagar har en genomsnittligt högre inkomst jämfört med de som tar ut färre dagar. Värt att notera är skillnaden i inkomst för gruppen som inte tar ut några dagar. För denna grupp med barn födda 1993 är genomsnittsinkomsten vid barnets födelse 7 procent lägre än genomsnittet, motsvarande siffra för samma grupp med barn födda 1996 är 17 procent. Sannolikt återfinns i denna grupp många av de fäder som har låg eller ingen sjukpenninggrundad inkomst.

Tabell 2 Genomsnittlig pensionsgrundande inkomst för fäder. Barn födda 1993 och 1996. Grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar. (Index, medelvärde för samtliga = 1)

	<i>0 dagar</i>	<i>1–30 dagar</i>	<i>31– dagar</i>	<i>Samtliga</i>
Barn födda 1993				
Inkomst 1993	0,93	1,03	1,09	1,00
Inkomst 1996	0,95	1,03	1,06	1,00
Barn födda 1996				
Inkomst 1996	0,83	1,05	1,06	1,00
Inkomst 1999	0,89	1,05	1,01	1,00

Vad beträffar mammornas inkomster framträder två mönster, vilket framgår av tabell 3. För det första har mammorna i familjer, med barn födda 1996, där papporna inte tar ut några föräldrapenningdagar en betydligt sämre inkomst i

²⁹ Sundström & Duvander (1999). RFV (1993) fann dock att pappor med låga inkomster (mätt som sjukpenning grundad inkomst) i genomsnitt tog ut fler dagar jämfört med pappor med medelinkomster. I studien framgår dock inte om skillnaderna är statistiskt signifikanta.

³⁰ I tabell 2 i bilaga 3 redovisas fäders respektive mödrars pensionsgrundande inkomst, uppdelade i kvintiler, för kategorierna fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar eller mer än 30 dagar.

förhållande till samma grupp som fick barn 1993. Det liknar i stort sett det resultat som gäller för papporna. För det andra verkar mammorna i familjer med pappor som tar ut mer än 30 dagar ha en bättre inkomstutveckling över den studerade perioden. Detta gäller både mödrar med barn födda år 1993 och 1996. Man bör emellertid vara mycket försiktig med att tolka dessa resultat då vi inte kontrollerat för andra faktorer som kan samvariera med faderns uttag av föräldrapenning och moderns inkomst.

Tabell 3 Genomsnittlig pensionsgrundad inkomst för mödrar. Barn födda 1993 och 1996. Grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar. (Index, medelvärde för samtliga = 1)

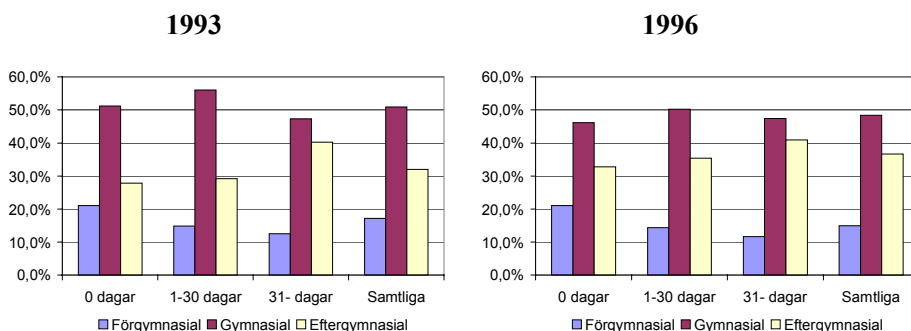
	0 dagar	1–30 dagar	31– dagar	Samtliga
Barn födda 1993				
Inkomst 1993	1,00	1,06	0,96	1,00
Inkomst 1996	0,94	1,08	1,04	1,00
Barn födda 1996				
Inkomst 1996	0,83	1,03	1,07	1,00
Inkomst 1999	0,82	1,00	1,12	1,00

Föräldrarnas utbildningsnivå

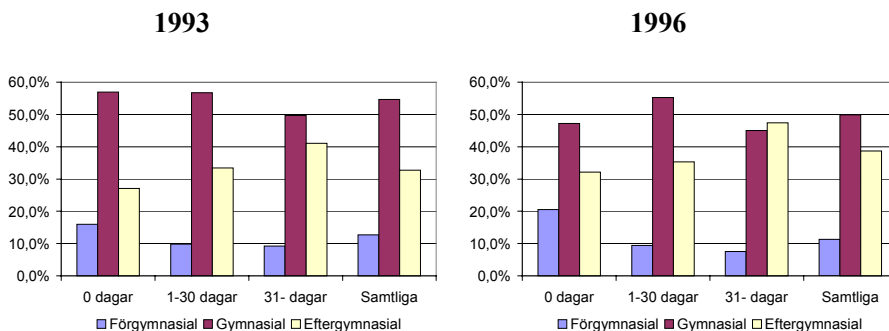
Tidigare studier har visat att föräldrarnas utbildningsnivå är av betydelse för hur mycket föräldraledighet pappan tar ut.³¹ Resultaten pekar i allmänhet på att pappor med lång utbildning i genomsnitt tar ut mer föräldraledighet. I figur 4a redovisas fördelningen av pappor med förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial utbildning för de tre grupperna av fäder som tar ut 0, 1–30 och mer än 30 dagar. Det framgår tydligt att andelen med högst förgymnasial utbildning är högre i gruppen som inte tar ut föräldrapenning. Likaså är andelen med eftergymnasial utbildning högre bland dem som tar ut mer än 30 dagar. Detta gäller såväl barn födda 1993 som 1996. Samma skillnader framträder också när moderns utbildningsnivå studeras, vilket framgår av figur 4b.

³¹ Se t.ex. Hoem (1995), Sundström & Duvander (1999).

Figur 4a Andel fäder med förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial utbildning. Barn födda år 1993 och 1996. Grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar

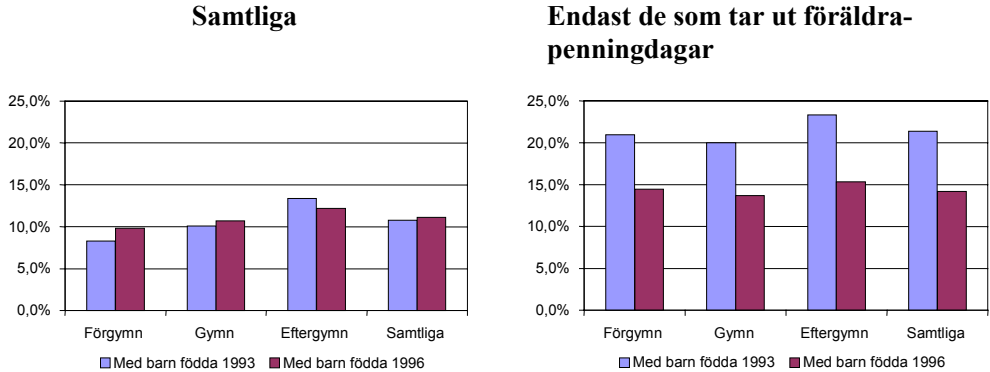
Figur 4b Andel mödrar med förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial utbildning. Barn födda år 1993 och 1996. Grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar

Andelen fäder som inte tar ut föräldrapenning är betydligt högre i de familjer där mamman eller pappan, som högst, uppnått förgymnasial utbildning. Drygt 60 procent av papporna med barn födda 1993 och som hade förgymnasial utbildning valde att inte ta ut någon föräldrapenning. För motsvarande grupp med barn födda år 1996 var siffran 32 procent. För fäder med eftergymnasial utbildning var motsvarande siffror 43 procent för barn födda 1993 och 20 procent för barn födda 1996.

Om faderns andel av föräldrapenninguttaget studeras blir samma mönster tydligt. Fäder med eftergymnasial utbildning tar i genomsnitt ut en större andel av föräldrapenningen. Detta framgår av den första delen av figur 5.

Figur 5 Fäders genomsnittliga andel av totalt antal uttagna föräldrapenningdagar för fäder med barn födda 1993 och 1996, indelat i olika utbildningsgrupper

I den andra delen av figur 5 har alla de fäder som inte tar ut föräldrapenning exkluderats och beräkningarna bygger enbart på de som tar ut minst en föräldrapenningdag.

För det första framgår att för pappor med barn födda år 1996 är andelen av det totala uttaget föräldrapenning mindre än för barn födda 1993. För fäder med barn födda 1993 är gruppen som tar ut föräldrapenning mindre än för fäder med barn födda 1996. För det andra framträder en något annorlunda bild vad gäller skillnaderna mellan utbildningskategorierna. Skillnaderna mellan fäder med olika utbildningsnivå blir inte lika tydlig, i synnerhet inte vad gäller fäder med barn födda 1996. För båda grupperna gäller att fäder med gymnasial utbildning tar en något lägre andel av föräldrapenningen än de två övriga grupperna.

Sammanfattningsvis kan sägas att en större andel av papporna med eftergymnasial utbildning tar ut föräldrapenning. Andelen pappor som inte tar ut föräldrapenning är störst i gruppen med förgymnasial utbildning. Om man enbart studerar de fäder som faktiskt tar ut föräldrapenning, och utelämnar dem som inte tar ut, är skillnaderna i pappornas andel av totalt uttagen föräldrapenning mellan utbildningsgrupperna inte lika tydlig.

Arbetsmarknadsanknytning

Ersättningsnivån i föräldraförsäkringen baseras på föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst. Att ha en god arbetsmarknadsanknytning är av stor vikt för möjligheten att ta ut föräldrapenning. I datamaterialet finns inga uppgifter

om anställningstid eller perioder av arbetslöshet. Som indikator på arbetsmarknadsanknytning används för individen summa erhållet arbetsmarknadsstöd, antal månader med socialbidrag samt summa erhållet studiestöd under den studerade perioden.

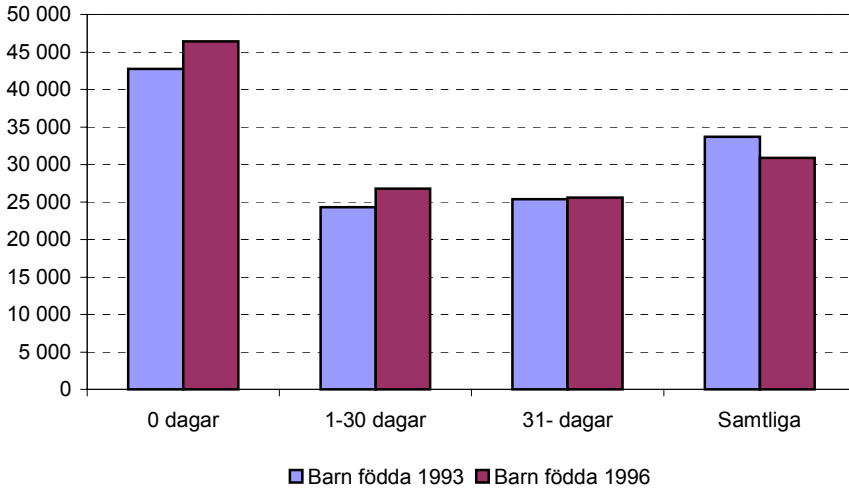
Arbetsmarknadsstöd

Mer utbetalt arbetsmarknadsstöd indikerar en svag koppling till arbetsmarknaden och perioder av arbetslöshet. Det finns flera orsaker till att personer med en svag arbetsmarknadsanknytning kan förväntas ta ut relativt mindre föräldrapenning.

För det första, vilket nämndes ovan, är föräldrapenningen baserad på den sjukpenninggrundande inkomsten. I de fall där mannen saknar inkomst kan föräldrapenningens lägsta nivå antas vara alltför låg för att ge en skälig levnadsstandard för familjen. För det andra kan dessa familjers allmänna ekonomiska situation vara sådan att faderns förvärvsinkomst inte kan undvaras när sådan finns. För det tredje kan fadern efter en period av arbetslöshet vara angelägen om att behålla jobbet och därför vara mindre benägen att göra förvärvsavbrott. För det fjärde kan det upplevas omotiverat med föräldradighet om arbetslösheten har inneburit mycket tid i hemmet.

Av figur 6 framgår att pappor som inte tar ut föräldrapenning i genomsnitt erhållit betydligt mer arbetsmarknadsstöd än pappor som tagit ut föräldrapenning. Noteras bör att detta mönster inte återfinns bland mammorna. Det var för mödrarna mycket små skillnader i mottaget arbetsmarknadsstöd mellan de tre grupperna.

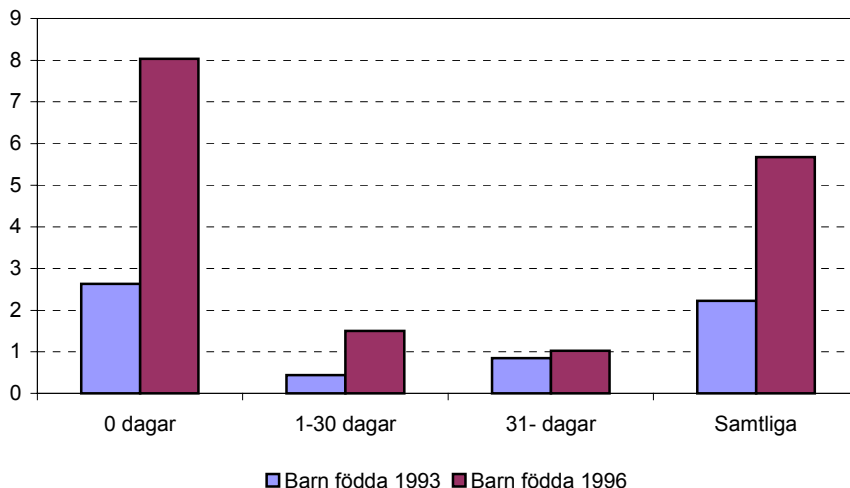
Figur 6 Genomsnittligt arbetsmarknadsstöd i kronor för fäder under perioden 1993–1996 respektive 1996–1999. Grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar

Socialbidrag

Samma mönster som för arbetsmarknadsstöd framträder när antal månader med socialbidrag studeras, vilket framgår av figur 7. Familjer där pappan inte tar ut föräldrapenning har betydligt fler månader med socialbidrag jämfört med de övriga. Särskilt anmärkningsvärd är skillnaden för familjer med barn födda år 1996, där familjer med fäder som inte tog ut föräldrapenning i genomsnitt fick socialbidrag i lite drygt åtta månader under den studerade fyra-årsperioden.

Figur 7 Genomsnittligt antal månader med socialbidrag för familjer grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar

Studiestöd

Samma tydliga skillnader mellan de olika grupperna som i avsnittet ovan återfinns inte när man tittar på erhållet studiestöd. Av tabell 4 framgår att mammorna i genomsnitt erhöLL mer studiestöd än papporna och att par med barn födda 1996 i genomsnitt tog emot betydligt mer studiestöd än par med barn födda 1993. Den grupp som fick mest studiestöd var familjer där pappan inte tog ut föräldrapenningdagar, medan i familjer där pappan tog ut mellan 1 och 30 föräldrapenningdagar mottog föräldern minst studiestöd. Analogt med resultaten för socialbidrag ovan verkar dock fäder i familjer med relativt större bidragsberoende inte ta ut någon föräldrapenning.

Tabell 4 **Genomsnittligt studiestöd i kronor för fäder och mödrar under perioden. Grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar**

	<i>0 dagar</i>	<i>1–30 dagar</i>	<i>31– dagar</i>	<i>Samtliga</i>
Barn födda 1993				
Fäder	6 563	3 184	5 249	5 498
Mödrar	15 361	10 761	14 870	14 320
Barn födda 1996				
Fäder	15 448	8 900	13 853	12 074
Mödrar	37 509	33 294	34 723	34 741

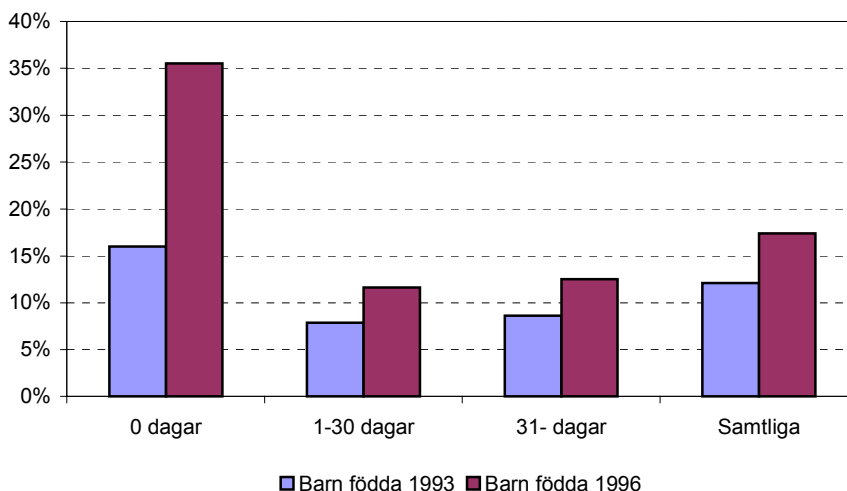
Utlandsfödd

Tidigare studier har visat att pappor med utländsk bakgrund är mindre benägna att ta föräldraledigt.³² Men studier har också visat att bland de pappor som tar ut föräldrapenning tar de med utländskt medborgarskap ut fler dagar jämfört med svenska pappor.³³ Av figur 8 framgår dock att det är en betydligt större andel utlandsfödda i gruppen pappor som inte tar ut föräldrapenning. Särskilt markant är skillnaden för gruppen med barn födda 1996. Det är också värt att notera att andelen utlandsfödda pappor är högre för fäder med barn födda 1996 än för 1993. För mammorna återfinns ett nästan identiskt mönster varför dessa siffror inte redovisas.

³² Se t.ex. Hoem (1995).

³³ RFV (1993).

Figur 8 Andel utlandsfödda pappor för barn födda 1993 och 1996. Grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar

I tabell 5 redovisas pappans genomsnittliga andel av föräldrapenningdagarna, genomsnittligt antal dagar för pappan samt andel fäder som inte tar föräldrapenningdagar. I tabellen är dessa mått uppdelade efter familjer där båda var svensk- respektive utlandsfödda samt familjer där modern eller fadern var utlandsfödd. I gruppen där båda föräldrarna är utlandsfödda väljer en betydligt större andel av papporna att inte ta ut någon föräldrapenning. Vidare tar pappor i dessa familjer i genomsnitt ut en lägre andel av föräldrapenningen samt färre dagar. Dock visar tabellen att pappornas uttag är olika i familjer där antingen pappan eller mamman är född i utlandet. I familjer där endast modern är utlandsfödd tar papporna ut en större andel av det totala antalet utbetalda föräldrapenningdagar och i genomsnitt fler dagar. Intressant är att det omvända gäller för familjer där enbart fadern är född i utlandet. I dessa familjer tar fäderna i genomsnitt ut en lägre andel och färre dagar jämfört med övriga. Skillnaderna mellan grupperna är något större för urvalet med barn födda år 1993 jämfört med urvalet med barn födda år 1996.

Tabell 5 Faders genomsnittliga andel av föräldrapenningdagar, genomsnittligt antal dagar samt andel fäder som inte tar dagar för utlandsfödda respektive svenskfödda fäder och mödrar. Barn födda år 1993 och 1996

	<i>Faders genomsnittliga andel, %</i>		<i>Faders genomsnittliga antal dagar</i>		<i>Andel fäder som ej tar ut dagar, %</i>	
	<i>Barn födda</i>		<i>Barn födda</i>		<i>Barn födda</i>	
	<i>1993</i>	<i>1996</i>	<i>1993</i>	<i>1996</i>	<i>1993</i>	<i>1996</i>
Båda föräldrarna utlandsfödda	8,9	9,0	32,0	33,0	71,1	54,4
Endast modern utlandsfödd	18,1	13,5	62,8	45,9	44,2	22,8
Endast fadern utlandsfödd	9,9	10,9	36,0	37,2	55,3	24,0
Båda föräldrarna svenskfödda	10,6	11,3	37,7	39,3	47,3	17,5

Vad kännetecknar de män som tar ut många föräldrapenningdagar?

I den ovan presenterade statistiken har vissa fakta presenterats vad gäller de pappor som inte tagit ut föräldraledighet. Vidare har vi kunnat se en antydning till homogenisering av föräldrapenninguttaget för de pappor som tar ut föräldrapenning efter pappamånadens införande. Det finns emellertid ett antal män som tar ut relativt mycket föräldrapenning, både pappor med barn födda 1993 och 1996. I tabell 6 presenteras vissa fakta för de pappor som tar ut 90 föräldrapenningdagar eller mer.

Tabell 6 Fäder som tog ut mer än 90 föräldrapenningdagar

	Barn födda 1993		Barn födda 1996	
	Mer än 90	Samtliga	Mer än 90	Samtliga
Antal	1 480	9 165	742	6 704
Andel av samtliga, %	16,1	100	11,1	100
Genomsnittligt antal dagar	171,2	38,4	168,0	38,7
Pappans genomsnittliga andel av FP, %	47,9	10,8	48,3	11,1
Andel med eftergymnasial utbildning, %	39,4	32,0	43,7	36,6
Faderns inkomst vid året för barnets födelse, medelvärde	210 507	190 932	206 298	208 527
Andel med inkomst över taket, %	22,3	15,4	18,1	24,5

Antalet och andelen pappor som tog ut mer än 90 dagar var högre för födelsekohort 1993 jämfört med födelsekohort 1996. De pappor med barn födda 1996 som tog ut mer än 90 föräldrapenningdagar tog emellertid ut lika många dagar, och lika stor andel av familjens totala antal dagar, som papporna med barn födda 1993. En intressant skillnad är emellertid att för papporna med barn födda 1993 var den genomsnittliga inkomsten betydligt högre för de som tog ut många föräldrapenningdagar om man jämför med samtliga fäder. Denna skillnad finns inte för pappor med barn födda 1996. För barnen födda 1993 hade en större andel av de fäder som tog ut mer än 90 dagar en inkomst över taket jämfört med samtliga. Inte heller denna skillnad finns för pappor med barn födda 1996, där andelen fäder med inkomst över taket är lägre bland de som tar ut mycket föräldrapenning.

Statistiken i tabell 6 indikerar att det främst är fäder med relativt höga inkomster som minskat sitt uttag av föräldrapenning. För födelsekohort 1993 var det en stor andel av de pappor som tog ut mer än 90 dagar som hade relativt sett höga inkomster. För födelsekohort 1996 gäller att de fäder som tar ut mer än 90 dagar har inkomster som ligger kring genomsnittet. Troligtvis beror denna förändring på att ersättningsnivåerna sänkts vilket gör det mer kostsamt, i kronor räknat, för personer med höga inkomster att ta föräldraledigt.

Sammanfattning av den beskrivande statistiken

Sammanfattningsvis har beskrivningarna ovan visat att en större andel av pappor med barn födda 1996 som tar ut föräldrapenning jämfört med pappor med barn födda 1993. Fäder med barn födda 1993 som tar ut föräldrapenning tar dock i genomsnitt ut fler dagar än papporna med barn födda 1996. De regelförändringar som genomförts inom föräldraförsäkringen har sannolikt bidragit till att andelen fäder som tog ut föräldrapenning har ökat samtidigt som perioderna blivit kortare. Införandet av pappamånaden ökade fädernas uttag av föräldrapenning samtidigt som sänkningen av ersättningsnivån sannolikt minskat uttaget av längre perioder, i synnerhet bland fäder med relativt höga inkomster.

Vidare visar datamaterialet att fäder med eftergymnasial utbildning och relativt sett högre inkomster i större utsträckning tar del av föräldrapenningen. Likaså verkar moderns utbildningsnivå ha betydelse för faderns uttag. I familjer där mammorna har eftergymnasial utbildning tar papporna ut mer föräldrapenning.

Den kanske viktigaste bilden får man när man studerar familjer där papporna inte tar ut föräldrapenning. För pappor med barn födda 1996 är denna grupp betydligt mindre men den skiljer sig på ett mer markant sätt än vad som är fallet för de med barn födda 1993. Pappor med barn födda 1996 som inte tar ut föräldrapenning har mycket lägre inkomster än genomsnittet. Detta gäller även mammorna i dessa familjer. De har i högre utsträckning högst förgymnasial utbildning, får mer arbetsmarknadsstöd och har betydligt fler månader med socialbidrag under den studerade perioden. Likaså är en större andel av dessa fäder födda utomlands jämfört med genomsnittet. Dessa skillnader fanns även 1993 men de var inte alls lika tydliga.

Faktorer som påverkar fördelningen av föräldrapenning

Vilka pappor tar ut föräldrapenning?

Ovan har beskrivits hur pappor i familjer med olika egenskaper i genomsnitt tog ut föräldrapenning samt hur fördelningen mellan föräldrarna såg ut bland olika grupper. Detta ger en god bild av föräldrapenningens utnyttjande men förklarar lite om eventuella bakomliggande faktorer. För att försöka nå ett steg längre i förståelsen har sannolikheter att pappan tar ut 0 dagar, 1–30 dagar respektive mer än 30 dagar skattats, givet hans och hans familjs egenskaper. Metoden är en så kallad ordinal probit.³⁴ Resultatet redovisas i tabell 7 och variablerna finns beskrivna i bilaga 2.

Siffrorna i tabellen kan tolkas som sannolikheten att en pappa, givet hans och familjens egenskaper hamnar i en av grupperna (0, 1–30 respektive 31– dagar). Till exempel kan värdet 0.063 för kategorin där bägge föräldrarna är födda i utlandet 1993 tolkas som att sannolikheten är ca 6 procent större att dessa pappor inte tar ut någon föräldrapenning jämfört med referenskategorin vilken i detta fall är familjer där bägge föräldrarna är födda i Sverige. Omvänt kan ett negativt tecken tolkas som att sannolikheten är lägre att han ska hamna i en av grupperna. För variabler som inte antar värdet 0 eller 1 tolkas sannolikheten i förhållande till en ökning i variabeln. Notera att jämförelser bara görs för en variabel i taget samtidigt som man håller övriga variabler i modellen konstanta. Man jämför således inte storleken på sannolikheterna mellan födelsekohorter. Det är heller inte meningsfullt att tolka de insignifikanta parameterskattningarna i tabellen.

Bland de variabler som har en statistiskt signifikant effekt 1993 finner vi att om det är faderns första barn är sannolikheten lägre att pappan tar ut 0 dagar jämfört med om det är senare barn. Resultatet är i linje med vad tidigare studier funnit (se avsnittet om tidigare studier ovan). En orsak kan vara att det tar längre tid att få barnomsorg för första barnet jämfört med om barnet har syskon. Denna förklaring stämmer också väl med den ökade tillgängligheten till barnomsorg mellan perioderna, vilket delvis beror på minskade födelsekohorter.

³⁴ Se t.ex. Greene (1997) s. 926–931.

Vidare indikerar resultaten i tabellen att familjens inkomst har betydelse för hur pappor tar ut föräldrapenning. Ju högre inkomst familjen hade, 1993 respektive 1996, desto större är sannolikheten att pappan tar ut föräldrapenning, eller omvänt, desto mindre är sannolikheten att pappan inte tar ut några dagar. En tolkning är att familjer med högre inkomst har lättare att klara av det relativt större inkomstbortfall det innebär att pappan tar ut föräldrapenning.

Familjeinkomsten kan också delas upp i den del som mamman respektive pappan bidrar med. I tabellen ser vi att ju större andel pappan har av familjeinkomsten desto lägre är sannolikheten att han inte tar ut föräldrapenning. Faderns andel av familjeinkomsten är den enskilda variabel som har störst effekt vilket indikerar att pappans inkomst är den viktigaste faktorn i modellen vid beslutet om och hur mycket föräldrapenning pappan ska ta ut. Detta gäller för bägge perioderna. Ytterligare en intressant aspekt finner man för sannolikheten vad gäller faderns andel av familjeinkomsten respektive år. För 1993 är sannolikheten större att pappan tar ut mer än 30 dagar medan för 1996 är sannolikheten större att han tar ut 1–30 dagar. Samma mönster återfinns för flera av de skattade variablerna. Färre pappor tar ut 0 dagar samtidigt som det genomsnittliga antalet dagar minskade för gruppen pappor som tar ut mer än 30 dagar.

I föregående kapitel såg vi att det var relativt vanligare i familjer där mamman eller pappan hade eftergymnasial utbildning att pappan tar ut föräldrapenning och att han tar ut jämförelsevis fler dagar. Detta bekräftas av resultaten nedan, för bägge åren. Sannolikheten att papporna inte tar ut någon föräldrapenning är lägre om mamman har eftergymnasial utbildning jämfört med om de har gymnasial utbildning. Resultatet överensstämmer också med de tidigare studier som redovisades ovan.

Vi såg också i föregående kapitel att det var jämförelsevis vanligare bland familjer med arbetsmarknadsstöd att pappan inte tar ut någon föräldrapenning. Resultaten för födelsekohort 1993 nedan indikerar att ju mer arbetsmarknadsstöd fäderna erhållit, desto lägre är sannolikheten att han tar ut föräldrapenning. En förklaring till att dessa fäder inte tar ut föräldrapenning kan naturligtvis vara att de i högre utsträckning är hemma och således redan tillbringade mycket tid med sina barn.

Ytterligare en faktor kopplad till familjernas ekonomiska situation är om de erhållit socialbidrag. Hade familjen mottagit socialbidrag under minst 6 månader under perioden 1996–1999 var sannolikheten större att fäderna inte tog ut någon föräldrapenningen jämfört med om familjen erhållit mindre eller inget socialbidrag. En trolig förklaring är, i likhet med om fadern mottagit

arbetsmarknadsstöd, att dessa familjer har svårare att ekonomiskt klara av att låta pappan ta ut föräldrapenning.

Att skattningarna för arbetsmarknadsstöd uppvisar en signifikant effekt 1993 men inte 1996, medan det omvända gäller för socialbidrag, återspeglar delvis det samhällsekonomiska klimat som rådde under respektive period. Under den första perioden hade ekonomin just gått in i en lågkonjunktur och från i princip full sysselsättning till en historiskt sett hög arbetslöshetsnivå. Således ökade andelen fäder som erhöll någon form av arbetsmarknadsstöd. Under den senare perioden började ekonomin så sakta återhämta sig men en stor del av befolkningen var fortfarande arbetslös. En inte liten del av dessa hade nu försörjning från socialbidrag i stället för arbetsmarknadsstöd. Parallellt med denna utveckling ökade andelen familjer med utlandsfödda föräldrar, för vilka sannolikheten att papporna inte tog ut någon föräldrapenning var högre, jämfört med svenska föräldrar. Sammantaget indikerar dessa faktorer att fäders anknytning till arbetsmarknaden är en viktig parameter vid familjers beslut om pappan skall ta ut föräldrapenning.

Sammanfattningsvis kan noteras att variationen i antalet dagar var stor mellan de som tog ut 1–30 och de som tog ut mer än 30 dagar. I nästa avsnitt tillämpas därför statistisk analys som tar i beaktande pappornas faktiska andel av familjens föräldrapenninguttag under respektive period.

Tabell 7 **Tredelad Probit. Sannolikheten att pappan tar ut 0, 1–30 respektive 31– dagar**

Variabler	1993–1996			1996–1999		
	Dagar			Dagar		
	0	1–30	31–	0	1–30	31–
Föräldrarna utlandsfödda	0.063	-0.010	-0.053	0.101	-0.086	-0.015
En förälder utlandsfödd	-0.015	0.002	0.013	-0.009	0.007	0.001
Ingen av föräldrarna utlandsfödda	0	0	0	0	0	0
Faders ålder	0.003	-0.0004	-0.002	0.001	-0.001	-0.0001
Mors ålder	-0.002	0.0003	0.002	0.001	-0.0004	-0.0001
Barnets kön 1=pojke	-0.018	0.003	0.015	-0.013	0.011	0.002
Första barnet =1	-0.078	0.012	0.065	0.010	-0.009	-0.002
Faderns inkomst över taket	0.069	-0.011	-0.059	0.067	-0.057	-0.010
Familjens PGI/10000	-0.015	0.002	0.013	-0.004	0.004	0.001
Faderns andel av familjens PGI/10000	-0.707	0.108	0.599	-0.123	0.104	0.019
Mor förgymnasial utbildning	0.041	-0.006	-0.035	0.086	-0.073	-0.013
Mor gymnasial utbildning	0	0	0	0	0	0
Mor eftergymnasial utbildning	-0.097	0.015	0.082	-0.058	0.049	0.009
Far förgymnasial utbildning	0.041	-0.006	-0.034	0.128	-0.109	-0.019
Far gymnasial utbildning	0	0	0	0	0	0
Far eftergymnasial utbildning	-0.053	0.008	0.045	-0.005	0.004	0.001
Familjen > 6 månader med socialbidrag	0.040	-0.006	-0.034	0.089	-0.075	-0.014
Far arbetsmarknadsstöd i SEK/10000	0.045	-0.007	-0.039	0.001	-0.001	-0.0002
Far studiestöd i SEK/10000	-0.015	0.002	0.013	-0.002	0.002	0.0003

Skuggade tal indikerar statistisk signifikans vid lägst 5% nivån.

Vad påverkar hur mycket papporna tar ut?

För att analysera hur faktorerna ovan påverkar hur stor andel papporna tar ut av föräldrapenningen har Tobit-modeller skattats för de pappor som tagit ut föräldrapenning.³⁵ Metoden tar hänsyn till respektive faktors inverkan på den beroende variabeln (pappans andel av föräldrapenningen) samtidigt som man kontrollerar för övriga faktorer i modellen. Variablerna finns beskrivna i bilaga 2.

Skattningarna redovisas i tabell 8 och siffrorna kan tolkas som sannolikheter för pappans andel av familjens totala föräldrapenninguttag. För att få en uppfattning om hur familjens respektive var och en av föräldrarnas inkomst påverkar pappans uttag av föräldrapenning har två modeller skattats. I modell 1 inkluderas familjeinkomst medan i modell 2 har använts individinkomst.

Resultat modell 1

Om vi först studerar modell 1 för födelsekohort 1996 ser man att då bägge föräldrarna är födda i utlandet tar fäder i dessa familjer ut ca 4 procent lägre andel av föräldrapenningen jämfört med referensgruppen, vilken är familjer där bägge föräldrarna är födda i Sverige. Däremot tar fäder i familjer där en av föräldrarna inte är födda i Sverige ut ca 1 procent mer jämfört med referensgruppen och då vi konstanthåller för övriga faktorer. Notera dock att den senare inte är statistiskt signifikant och ej möjlig att dra några slutsatser utifrån.

Tabellen visar också att vare sig föräldrarnas ålder eller barnets kön har någon statistiskt signifikant effekt på hur stor andel pappan tar ut. Däremot tar fäder ut en större andel om det är första barnet jämfört med om det är ett senare barn. Effekten är dock ej statistiskt signifikant för barn födda 1996. Resultatet och dess tolkning är analogt med vad vi fann i föregående tabell.

Vidare finner vi i modell 1 att faderns uttag ökar ju högre familjens inkomst är och ju större andel pappan tjänar av familjeinkomsten. Effekten för den senare är densamma också för 1996, om än svagare. Återigen bekräftar det slutsatserna från föregående tabell, dvs. att familjer med högre inkomst troligen har större möjligheter att ekonomiskt klara av att pappan tar ut föräldrapenning.

³⁵ Tobit-analys är här en lämplig metod eftersom den vid skattningen av faders andel av familjens föräldrapenninguttag även tar i beaktande de fäder som inte tar ut någon föräldrapenning. För en beskrivning av metoden se t.ex. Amemiya (1984).

Tabellen kan ge ytterligare insikter i hur familjeinkomsten påverkar pappans uttag. Om familjeinkomsten kvadreras erhålls ett mått på om ökningstakten i pappans föräldrapenninguttag är ökande (positivt tecken) eller avtagande (negativt tecken) med ökad familjeinkomst. För 1993 är denna negativ vilket indikerar att ökad familjeinkomst ökar andelen av pappans föräldrapenning men med en avtagande ökningstakt. Så vid en högre inkomst tar pappan ut relativt mindre föräldrapenning vid en höjning av familjens inkomst jämfört med pappor i familjer med lägre inkomster. För fäder med en inkomst som ligger över taket i föräldraförsäkringen finner vi en mindre benägenhet att ta ut en stor andel av föräldrapenningen. Skattningarna för inkomsten över taket är dock inte statistiskt signifikanta för modell 1.

Ett tydligt resultat, både mellan födelsekohorterna och mellan de två modellerna, är att om modern har en eftergymnasial utbildning tar pappan ut en relativt större andel av föräldrapenningen jämfört med familjer där modern har gymnasial utbildning. Detsamma gäller faderns utbildningsvariabler för 1993. Detta är i linje med vad som redovisades i tabell 7.

En viktig aspekt vid föräldrarnas uttag av föräldrapenning är naturligtvis deras koppling till arbetsmarknaden. Resultaten indikerar, för fäder med barn födda 1993, att ju mer arbetsmarknadsstöd fäderna fått, desto lägre andel tar de ut av föräldrapenningen. Även då familjen mottagit socialbidrag under perioden 1996–1999 tar fadern ut en lägre andel av föräldrapenningen jämfört med om familjen fått mindre eller inget socialbidrag. Troliga förklaringar har delvis beskrivits i föregående tabell men vi noterar att pappans andel av föräldrapenninguttaget tenderar att vara lägre om han har en sämre anknytning till arbetsmarknaden.

Resultat modell 2

I modell 2 har familjeinkomstvariablerna ersatts med individinkomster. Skattningarna visar att ju högre pensionsgrundad inkomst fäderna hade 1993 desto större andel tar de ut. Effekten är densamma för fäder med barn födda 1996, om än svagare. Resultaten bekräftar återigen betydelsen av pappans inkomst för hur stor andel han tar ut av föräldrapenningen. Värt att notera är att motsatt mönster återfinns för mödrarnas pensionsgrundande inkomst, det vill säga att ju högre inkomst modern har, desto lägre andel tar pappan ut av föräldrapenningen. Effekten är dock svagare än för pappornas inkomst och svagare år 1996 jämfört med år 1993. Vidare är ökningstakten i uttaget av föräldrapenning avtagande med faderns inkomst, liksom den var för familjeinkomsten i modell 1. Då hänsyn tas till respektive förälders inkomst blir effekten av att fadern har en inkomst över taket i föräldraförsäkringen statis

tiskt signifikant, fortfarande negativ, för bägge grupperna. Detta indikerar att pappor med inkomst över taket, vilka har ett relativt större inkomstbortfall vid föräldraledighet, tar ut en lägre andel av föräldrapenningen, trots att dessa familjer i många fall skulle ha råd att låta pappan ta ut fler dagar. Enligt det resonemang som fördes i bakgrundskapitlet skulle man också kunna anta att dessa pappor har en relativt högre position och/eller större ansvar på sin arbetsplats vilket ytterligare försvårar för dem att ta ut föräldrapenning.

Slutligen är en intressant iakttagelse att utlandsfödda föräldrars användande av föräldrapenningen skilde sig åt beroende på om en av föräldrarna eller bägge var utlandsfödda. Effekten på faderns andel är genomgående negativ i fallet då bägge föräldrarna är födda i utlandet (dock bara signifikant i en skattning). Om däremot en av föräldrarna är födda i utlandet är skattningarna genomgående positiva (också här bara signifikanta i en modell). Resultaten i föregående kapitel visade också att fäder i familjer där endast modern var född i utlandet tar ut relativt mer föräldrapenning. En annan tänkbar tolkning är att familjer med två utlandsfödda föräldrar i genomsnitt har lägre inkomster och sämre anknytning till arbetsmarknaden vilket negativt påverkar pappans uttag av föräldrapenning. Andra förklaringar skulle kunna vara kulturella skillnader samt svårigheter att nå ut med information om föräldrapenningen till alla grupper. Vad gäller familjer där modern eller fadern är född i utlandet krävs ytterligare analyser.

Tabell 8 Tobit analys av pappornas andel av familjens föräldrapenninguttag

Variabler	1993		1996	
	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2
Intercept	-0.5431 (0.0799)	-0.2045 (0.0630)	-0.0091 (0.0488)	0.0443 (0.0429)
Föräldrarna utlandsfödda	-0.0519 (0.0355)	-0.0474 (0.0348)	-0.0410 (0.0210)	-0.0318 (0.0213)
En förälder utlandsfödd	0.0372 (0.0241)	0.0527 (0.0245)	0.0113 (0.0169)	0.0079 (0.0176)
Faders ålder	-0.0007 (0.0018)	-0.0004 (0.0018)	0.0012 (0.0012)	0.0015 (0.0012)
Moders ålder	0.0014 (0.0021)	0.0012 (0.0021)	-0.0012 (0.0015)	-0.0017 (0.0015)
Barnets kön 1=pojke	0.0106 (0.0138)	0.0111 (0.0142)	0.0098 (0.0096)	0.0111 (0.0101)
Första barnet	0.0665 (0.0160)	0.0719 (0.0165)	0.0111 (0.0110)	0.0107 (0.0115)
Fadern inkomst över taket	-0.0281 (0.0263)	-0.0476 (0.0286)	-0.0217 (0.0169)	-0.0312 (0.0186)
Familjens PGI/10000	0.0055 (0.0023)		0.0005 (0.0009)	
Familjens PGI/10000 i kvadrat	-0.0001 (0.0000)		-0.00001 (0.0000)	
Faderns andel av familjens PGI	0.6417 (0.0567)		0.1067 (0.0350)	
Faderns PGI/10000		0.0225 (0.0025)		0.0033 (0.0011)
Faderns PGI/10000 i kvadrat		-0.0003 (0.0000)		0.00001 (0.0000)
Moderns PGI /10000		-0.0160 (0.0016)		-0.0023 (0.0011)
Moderns PGI/10000 i kvadrat		0.00005 (0.0000)		0.00001 (0.0000)

Tabell 8 **forts.**

<i>Variabler</i>	<i>1993</i>		<i>1996</i>	
	<i>Modell 1</i>	<i>Modell 2</i>	<i>Modell 1</i>	<i>Modell 2</i>
Mor förgymnasial utbildning	-0.0231 (0.0240)	-0.0127 (0.0242)	-0.0624 (0.0756)	-0.0417 (0.0678)
Mor gymnasial utbildning	0	0	0	0
Mor eftergymnasial utbildning	0.0663 (0.0168)	0.0734 (0.0173)	0.0410 (0.0112)	0.0424 (0.0117)
Far förgymnasial utbildning	-0.0302 (0.0207)	-0.0291 (0.0212)	-0.0256 (0.1027)	0.0083 (0.0891)
Far gymnasial utbildning	0	0	0	0
Far eftergymnasial utbildning	0.0346 (0.0173)	0.0337 (0.0178)	0.0073 (0.0115)	0.0050 (0.0120)
Familjen mer än 6 månader med socialbidrag	-0.0266 (0.0394)	-0.0145 (0.0376)	-0.0626 (0.0255)	-0.0855 (0.0252)
Far arbetsmarknadsstöd i SEK/10000	-0.0208 (0.0099)	-0.0182 (0.0102)	-0.0003 (0.0007)	0.0000 (0.0007)
Far studiestöd i SEK/10000	0.0092 (0.0242)	0.0147 (0.0245)	0.0009 (0.0010)	0.0011 (0.0010)
Scale	0.2927 (0.0066)	0.3048 (0.0068)	0.1893 (0.0038)	0.2005 (0.0040)
Log-Likelihood	-903.99	-975.96	33.2	-62.6
Antal observationer	8847	9162	6440	6704

Skuggade tal indikerar statistisk signifikans vid lägst 10% nivån. Standardfel inom parentes.

Slutsatser och kommentarer

I denna studie har analyserats hur föräldrarna delar på föräldrapenningen. En tydlig bild utifrån den deskriptiva statistiken är att andelen pappor som tog ut föräldrapenning ökade mellan perioderna (1993–1996 och 1996–1999). Där-
emot minskade den genomsnittliga tiden med föräldrapenning något. Med andra ord så tog fler pappor ut föräldrapenning men de som tog ut dagar tog i genomsnitt ut något färre antal dagar. Det fanns troligen flera orsaker till denna utveckling. En orsak var att införandet av pappamånaden påverkade fler pappor att ta ut dagar samtidigt som försämringar i ersättningsnivån 1995–1997 minskade pappornas incitament att ta ut många dagar.

Statistiken visar också på skillnader i uttaget av föräldrapenning beroende på olika individ och familjekaraktistika. Bland annat utnyttjade fäder med eftergymnasial utbildning och relativt sett högre inkomster i större utsträckning föräldrapenning. Likaså verkar moderns utbildningsnivå påverka faderns benägenhet att ta ut föräldrapenning. I familjer där mammorna hade eftergymnasial utbildning tog papporna ut mer föräldrapenning.

Den kanske viktigaste bilden får man när man studerar gruppen som inte tog ut föräldrapenning mellan de båda födelsekohorterna. För fäder med barn födda 1996 är, som redan nämnts, denna grupp betydligt mindre men den skiljer sig på ett betydligt mer markant sätt än vad som är fallet för födelsekohort 1993. Pappor med barn födda 1996 som inte tog ut föräldrapenning hade betydligt lägre inkomster än genomsnittet. Detta gällde även mammorna i dessa familjer. De hade i högre utsträckning högst förgymnasial utbildning, de erhöll mer arbetsmarknadsstöd och hade betydligt fler månader med socialbidrag under den studerade perioden. Likaså var en större andel av dessa fäder födda utomlands jämfört med genomsnittet. Dessa skillnader fanns även för födelsekohort 1993 men de var inte lika tydliga.

Ett resultat från den fördjupade analysen är att några faktorer var viktigare vid familjers beslut om hur föräldrapenningen skulle fördelas. Bland annat hade familjens och då särskilt pappans inkomst stor betydelse för om han tog ut föräldrapenning, men också för hur mycket han tog ut. Ett annat tydligt resultat var att ju högre utbildning modern hade, desto större var sannolikheten att pappan tog ut föräldrapenning men också att han tog ut relativt fler dagar.

Ett antal faktorer visade sig också ha olika effekt på pappans uttag av dagar beroende på vilken period som studerades. I studien framträder detta särskilt

tydligt då man jämför den negativa effekten av att familjen hade arbetsmarknadsstöd eller socialbidrag på pappornas utnyttjande av föräldrapenning mellan perioderna. Under den första perioden då ekonomin just gått in i en lågkonjunktur var andelen fäder som erhöll arbetsmarknadsstöd var jämförelsevis hög medan under den andra perioden hade detta i stället ersatts med socialbidrag. Mellan perioderna ökade också andelen utlandsfödda föräldrar. I dessa familjer var benägenhet att dela på föräldrapenningen lägre om bägge föräldrarna var födda i utlandet jämfört med svenskfödda föräldrar.

Sammantaget ger resultaten ovan en bild där pappor i familjer med relativt sämre anknytning till arbetsmarknaden och med relativt lägre inkomster inte tog ut någon föräldrapenning eller utnyttjade en lägre andel av familjens föräldrapenning. Gruppen pappor som inte tar ut föräldrapenning är dock inte homogen eftersom den också omfattar fäder som har inkomster över taket. Den andra sidan av bilden är att föräldrarna i familjer med högre inkomster och där modern har eftergymnasial utbildning i större utsträckning delar på föräldrapenningen.

Referenser

Albrecht, J.W., Edin P-A., Sundström, M., & Vroman, S.B. (1997). Kvinnor och mäns löner – förvärvsabtrottets betydelse, i Persson, I. & Wadensjö, E. (red.), SOU 1997:137 Glastak och glasväggar? Den könssegregerade arbetsmarknaden. Stockholm: Fritzes.

Amemiya, T. (1984), Tobit models: A survey, *Journal of Econometrics* 24, 3–61.

Breife, P. (2000a) Kan försäkringskassan påverka pappors uttag av föräldrapenning? Delrapport 1 Litteraturstudie: Teorier och kunskap om attityder och beteende. Försäkringskassan i Västra Götalands län.

Breife, P. (2000b) Kan försäkringskassan påverka pappors uttag av föräldrapenning? Delrapport 2 Enkätstudie: Försäkringskassans personal och pappors uttag av föräldrapenningdagar. Försäkringskassan i Västra Götalands län.

Breife, P. (2000c) Kan försäkringskassan påverka pappors uttag av föräldrapenning? Delrapport 3 Litteraturstudie: Faktorer som påverkar pappors uttag av föräldrapenning. Försäkringskassan i Västra Götalands län.

Ds 2001:57, Barnafödandet i fokus – från befolkningspolitik till ett barnvänligt samhälle.

Flood, L. & Gråsjö, U. (1997) Tid för barn, tid för arbete. I Ahrne, G. & Persson, I. (red.) SOU 1997:138, Familj, makt och jämställdhet, Stockholm Fritzes.

Greene, W.H. (1997). *Econometric Analysis*. Prentice Hall.

Haas, L. (1992). *Equal parenthood and social policy: A study of parental leave in Sweden*. Albany: State University of New York Press.

Hoem, B. (1995). *Kvinnors och mäns liv. Del 1 Sysselsättning från 17 års ålder*, Statistiska centralbyrån, Örebro.

Hwang, P. & Haas, L. (2000) *Organizational Change and Gender Equity – International perspectives on fathers and mothers at the workplace*. I Haas, L., Hwang, P. & G. Russel, (red). Sage Publications, Thousand Oaks.

Hörnqvist, M. (1997) Familjeliv och arbetsmarknad för män och kvinnor, Familj, makt och jämställdhet, i Persson, K. & Ahrne, G. (red.), Familj makt och jämställdhet SOU 1997:138, Fritzes, Stockholm.

Näsman, E. (1992). Parental leave in Sweden – a workplace issue? Stockholm Research Reports in Demography, 73, Demografiska avdelningen, Stockholm

Prop. 2000/01:44, Föräldraförsäkring och föräldraledighet.

RFV (1993) Vilka pappor kom hem? En rapport om uttaget av föräldrapenningen 1989 och 1990 för barn födda 1989. Statistik rapport Is-R 1993:3. Riksförsäkringsverket, Stockholm.

RFV (1994) Från moderskap till föräldraskap. RFV Redovisar 1994:1. Riksförsäkringsverket, Stockholm.

RFV (1996) Pappaledighet från norr till söder. RFV Redovisar 1996:5. Riksförsäkringsverket, Stockholm.

RFV (2000) Båda blir bäst. RFV Redovisar 2000:1. Riksförsäkringsverket, Stockholm.

Rubery, J., Smith, M., Fagan, C., & Grimshaw, D. (1998). Women and European employment. London: Routledge.

SCB (2002). Resultat från tidsanvändningsstudien som Pdf-fil, Internet: <http://www.scb.se/statistik/be0503/be0503.asp> (2002-11-11).

Sundström, M., & Duvander, A-Z. (1999). Föräldraförsäkringen och jämställdheten mellan kvinnor och män, i Persson, I. & Wadensjö, E. (red.), SOU 1998:3 Valfärdens genusansikte. Stockholm.

Bilaga 1 Föräldraförsäkringen och förändringar i regelsystemet

1974-01

Föräldraförsäkring införs

- moderskapsförsäkringen omvandlas till föräldraförsäkring
- fäder får rätt att utnyttja ledigheten
- garantinivå på 25 kr/dag
- sjukpenning för vård av sjukt barn införs – tio dagar per familj och kalenderår
- föräldrapenningen utges i princip med 90 % av den ordinarie inkomsten
- föräldrapenningen beräknas utifrån SGI
- föräldrapenningen blir skattepliktig.

1975-01

Rätten till föräldrapenning i samband med barns födelse förlängs från sex till sju månader.

1977-01

Sjukpenning för vård av barn ändras till föräldrapenning för tillfällig vård av barn. Dagarna ändras till

- 12 dagar för 1 barn
- 15 dagar för 2 barn
- 18 dagar för 3 eller flera barn.

I samband med detta utvidgas också rätten till ersättning till att omfatta de situationer när den ordinarie vårdaren är sjuk, när förälder behöver följa ett barn till den förebyggande hälsovården och när en förälder besöker samhällets förskoleverksamhet. I det sistnämnda fallet begränsas ersättningen till en dag per år och förälder.

1978-01

Garantinivån höjs till 32 kr/dag.

Ersättningstiden med föräldrapenning förlängs med två månader.

1978-05

Antalet ersättningsdagar med särskild föräldrapenning för adoptivföräldrar enligt övergångsbestämmelser ökas med ytterligare 30 dagar.

1980-01

Ändringar som innebär att

- föräldrapenning endast utges för barn bosatta i landet
- om halv föräldrapenning utges räknas dagen som halv dag
- föräldrapenning i samband med adoption av barn under 10 år utges under 180 dagar.

För tillfällig vård av barn

- utges 60 ersättningsdagar per barn och år
- höjs åldersgränsen till 12 år för barn födda 1970 eller senare
- utges ersättning vid sjukdom eller smitta
- krävs läkarintyg vid sjukdom eller smitta efter 7:e dagen för barnet eller ordinarie vårdare
- utges ”faderskapspenning” under 10 dagar/födelse.

Särskild föräldrapenning utges

- under 90 dagar för varje barn
- enligt den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst, dock lägst 32 kr
- för besök i förskola för barn födda 1978 eller senare (för barn födda före 1978 gäller äldre regler)
- vid föräldrautbildning.

1980-07

Ändringar inom föräldraförsäkringen

- garantinivån höjs från 32 kr till 37 kr/dag
- vid särskild föräldrapenning förlängs ersättningstiden med 90 dagar för barn födda 1980-01-01 eller senare. Ersättningen utges med belopp motsvarande garantinivån (37 kr/dag) för dessa dagar.

1985-01

Garantibeloppet höjs från 37 kr till 48 kr/dag.

1985-07

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn ändras enligt följande

- åldersgränsen utökas till att i vissa fall även omfatta barn som fyllt 12 men inte 16 år
- ersättning kan utges till förälder som vårdar ett friskt barn när den andra föräldern besöker läkare med ett annat barn i familjen
- båda föräldrarna kan få ersättning för samma barn och tid när de följer med barnet till läkare eller av läkare ordinerad behandling
- faderns särskilda dagar vid barns födelse utökas så att tio dagar utges per barn
- adoptivföräldrar får motsvarande rätt till ersättning vid mottagande av adoptivbarn.

1986-01

SGI får inte sänkas för den som är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av ett barn som inte har fyllt ett år.

Den särskilda föräldrapenningen upphör och överförs till föräldrapenning. Denna får utges för 360 dagar varav 90 enligt garantinivån.

Föräldrapenningen måste tas ut innan barnet fyller fyra år respektive inom fyra år efter det adoptivföräldrar fått barnet i sin vård. Dagarna kan tas ut bl.a. vid föräldrautbildning och besök i förskoleverksamhet inom samhällets barnomsorg.

Föräldrapenning för tillfällig vård av barn heter nu tillfällig föräldrapenning. Den utökas med två kontaktdagar per barn och år för barn som fyllt fyra men inte tolv år. Dessa dagar kan tas ut vid besök i daghem, skola m.m. inom samhällets barnomsorg.

1987-01

Garantinivån höjs till 60 kr.

1987-12

Tim- respektive dagberäknad sjukpenning införs för de 14 första dagarna. De nya sjukpenningreglerna gäller inte föräldrapenningen. Tillfällig föräldrapenning utges till försäkrad med inkomst av anställning enligt samma beräkning som gäller för korta sjukfall och också för tiden efter de första 14 dagarna.

1988-07

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under högst 90 dagar per barn och år. De sista 30 dagarna kan dock inte betalas på grund av ordinarie vårdares sjukdom eller smitta.

För barn som är yngre än 240 dagar kan tillfällig föräldrapenning betalas ut bara om barnet vårdas på sjukhus eller tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad (t.ex. daghem) och föräldern behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barnet.

1989-07

Föräldrapenning får utges för 450 dagar varav 90 enligt garantinivån.

Enligt övergångsregler gäller förlängningen med 90 dagar enligt sjukpenningnivån för barn födda under oktober 1988 och senare. För barn födda under augusti och september gäller den förlängning med 30 resp. 60 dagar. Vid flerbarnsfödsel gäller det utökade antalet endast ett barn.

1991-03

Tillfällig föräldrapenning utges med 80 procent för de första 14 ersättningsdagarna per barn och år och för tid därefter utges 90 procent.

1992-07

Ändrade regler för utbyte av föräldrapenning mot sjukpenning och tillfällig föräldrapenning

- utbyte av föräldrapenning mot sjukpenning kan endast ske om föräldern p.g.a. sjukdom inte kan vårda barnet
- utbyte av föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning kan endast ske om barnet vårdas på sjukhus.

1993-07

Den tillfälliga föräldrapenningens två kontaktdagar kan tas ut fr.o.m. det år som barnet fyller 4 år.

1994-07

Vårdsnadsbidrag införs.

Vårdsnadsbidraget är en ersättning för en inte utnyttjad socialtjänstförmån i form av kommunal barnomsorg. Det betalas ut för barn som har fyllt ett men inte tre år. Fullt vårdsnadsbidrag utges med 2 000 kronor per månad.

Om barnet har plats i kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun är bidraget 1 350 kr per månad om platsen avser högst 15 timmar per vecka.

Om platsen avser mer än 15 timmar men högst 30 timmar per vecka är bidraget 700 kr per månad.

Avser platsen i barnomsorg mer än 30 timmar per vecka betalas inte något vårdnadsbidrag ut.

I samband med att vårdnadsbidrag införs tas de **90 dagar** inom föräldraförsäkringen som alltid ersätts **enligt garantinivån** (s.k. garantidagar) **bort**. Det gäller för barn som är födda fr.o.m. 1993-07-01.

För barn som är födda före 1 juli 1993 gäller **vissa övergångsbestämmelser** för uttag av garantidagar. För barn som är födda under tiden 1991-07-01–1993-06-30 och för vilka vårdnadsbidrag inte utges kan **garantidagarna tas ut t.o.m. 1994-12-31**. Det gäller alltså för barn som finns i barnomsorg mer än 30 timmar i veckan. En förälder kan ta ut garantidagar för normalt arbetsfria dagar, t.ex. lördag–söndag och semester. Förutom full lön får föräldern en inkomstförstärkning om 60 kr per dag via föräldraförsäkringen.

1995-01

Föräldrapenningen **delas lika** mellan föräldrar vid gemensam vårdnad.

30 dagar är förbehållna vardera föräldern (s.k. mamma- och pappadagar), övriga dagar kan fördelas.

Ersättningsnivån **sänks till 80 procent** av SGI:n.

Mamma- och pappadagarna (30 dagar vardera) ersätts med **90 procent**.

90 **garantidagar** med ersättning om 60 kr/dag **återinförs**.

Vårdnadsbidraget slopas.

Föräldrapenning utges **inte under semester** oavsett om föräldern får semesterlön eller inte. Tidigare kunde en förälder ta ut föräldrapenning samtidigt som han/hon hade semester med full lön från arbetsgivaren.

Föräldrapenning enligt SGI utges för **normalt arbetsfria dagar bara om ledighet tas ut i anslutning till** dessa dagar. Detta gäller för arbetsfri tid om högst 4 dagar. Tidigare kunde en förälder ta ut föräldrapenning samtidigt som han/hon var ledig från sitt arbete t.ex. lördag–söndag eller röda dagar vid

helger. Vid uttag av hel föräldrapenning för arbetsfri dag måste föräldrapenningen vara på samma nivå även under den dag man skulle ha arbetat.

Exempel: Ersättning för lördag–söndag bara om föräldrapenning tas ut även för fredag **eller** måndag. En förälder som önskar uppbära hel föräldrapenning under lördag–söndag måste ta ut hel föräldrapenning under fredagen eller måndagen.

1996-01

Vid föräldrapenning, **mamma- och pappadagarna**, på totalt 60 dagar (30+30) ska ersättning betalas ut med **85 procent** av SGI:n.

Övriga dagar med 75 procent.

1997-01

Ersättningsnivån i föräldrapenningen för **mamma- och pappadagarna** **sänks till 75 procent** av SGI:n, dvs. den enhetliga ersättningsnivån.

En ny nivå om tre fjärdedels föräldrapenning införs. Den införs också för tillfällig föräldrapenning.

1998-01

Ersättningsnivån för flera dagersättningar höjs, bl.a. föräldrapenning **höjs till 80 procent** av SGI:n.

2000-01

Nya regler vid flerbarnsfödelse.

2001-07

En kontaktdag per barn och år införs för barn i åldrarna 6–11 år.

Tio pappadagar kan i vissa fall tas ut av annan person än förälder.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut till annan person när föräldern är sjuk och varken kan arbeta eller vårda sitt barn.

2002-01

Föräldrapenningen förlängs med 30 dagar till totalt 480 dagar för barn födda fr.o.m. 1 jan. 2002.

60 dagar förbehållna vardera föräldern (s.k. mamma- och pappadagar), övriga dagar kan fördelas.

En ny förmånsnivå införs, en åttondel, inom föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.

Garantinivån (minimiersättningen enligt sjukpenningnivå) höjs från 60 till 120 kr per dag och nivån byter namn till **grundnivå**.

De 90 garantidagarna är oförändrade 60 kr per dag och kallas **lägstnivå**.

Lägstnivån eller grundnivån kan tas ut t.ex. lördag–söndag (arbetsfria dagar) utan kombination med arbetsdagar.

Bilaga 2 Variabelbeskrivning

Föräldrarna utlandsfödda <i>Bägge föräldrarna födda i Sverige</i>	1=ja <i>referenskategori</i>
En förälder utlandsfödd	1=ja
Faders ålder	definierad i år/10
Moders ålder	definierad i år/10
Barnets kön	1=pojke
Första barnet	1=ja
<i>Andra +</i>	<i>referenskategori</i>
Fadern inkomst över taket	faderns pensionsgrundande inkomst 1993 respektive 1996 över 7.5 prisbasbelopp
Familjens PGI/10000	faderns + moderns pensionsgrundande inkomst 1993 respektive 1996 / 10000
Familjens PGI/10000 i kvadrat	faderns + moderns pensionsgrundande inkomst 1993 respektive 1996 / 10000 i kvadrat
Faderns andel av familjens PGI	faderns andel av familjens pensionsgrundande inkomst 1993 respektive 1996
Faderns PGI/10000	faderns pensionsgrundande inkomst 1993 respektive 1996 / 10000
Faderns PGI/10000 i kvadrat	faderns pensionsgrundande inkomst 1993 respektive 1996 /10000 i kvadrat
Moderns PGI /10000	moderns pensionsgrundande inkomst 1993 respektive 1996 / 10000
Moderns PGI/10000 i kvadrat	moderns pensionsgrundande inkomst 1993 respektive 1996 / 10000 i kvadrat
Mor förgymnasial utbildning <i>Mor gymnasial utbildning</i>	1=ja, 1996 respektive 1999 <i>referenskategori, 1996 respektive 1999</i>
Mor eftergymnasial utbildning	1=ja, 1996 respektive 1999
Far förgymnasial utbildning <i>Far gymnasial utbildning</i>	1=ja, 1996 respektive 1999 <i>referenskategori, 1996 respektive 1999</i>
Far eftergymnasial utbildning	1=ja, 1996 respektive 1999
Familjen mer än 6 månader med socialbidrag	1=ja, perioden 1993–1996 respektive 1996–1999
Far arbetsmarknadsstöd i SEK/10000	summa under 1993–1996 respektive 1996–1999
Far studiestöd i SEK/10000	summa under 1993–1996 respektive 1996–1999

Bilaga 3 Tabeller

Tabell 1 Genomsnittlig andel av antalet uttagna föräldrapenningdagar, genomsnittligt antal dagar samt andel fäder som inte tar ut dagar. Barn födda 1993 och 1996. Grupperat efter faderns ålder

Faderns ålder vid barnets födelse	Samtliga fäder			Endast fäder med mer än 0 dagar	
	Faders genomsnittliga ande, %	Faders genomsnittliga antal dagar	Andel fäder som ej tar ut dagar, %	Faders genomsnittliga andel, %	Faders genomsnittliga antal dagar
Barn födda 1993					
< 24	9,2	29,4	56,5	21,2	67,8
25–29	10,7	37,2	46,5	20,1	69,5
30–34	11,0	39,4	48,2	21,2	76,2
35–39	11,3	41,3	49,6	22,4	82,0
40 <	10,5	37,1	55,4	23,5	83,3
Samtliga	10,8	38,4	49,3	21,4	76,1
Barn födda 1996					
< 24	7,3	23,7	36,7	11,6	37,4
25–29	10,4	36,5	21,3	13,2	46,4
30–34	11,5	39,6	20,6	14,4	49,9
35–39	11,6	40,7	21,6	14,8	51,9
40 <	11,5	39,7	30,5	16,6	57,1
Samtliga	11,1	38,7	22,8	14,5	50,4

Tabell 2 Fäders respektive mödrars pensionsgrundande inkomst, i kvintiler vid året för barns födelse, för par i urvalet med barn födda 1993 och 1996. Grupperat efter fäder som tar ut 0 dagar, 1–30 dagar och mer än 30 dagar

	<i>Fädernas uttag av föräldrapenning, %</i>		
	<i>0 dagar</i>	<i>1–30 dagar</i>	<i>30– dagar</i>
Fäders inkomst, kvintiler			
Barn födda 1993			
0–136 300	28,9	10,3	11,5
136 301–168 500	20,4	22,6	17,9
168 501–196 000	18,0	25,2	20,1
196 001–240 500	15,7	23,6	24,6
240 501–	16,9	18,3	25,9
Barn födda 1996			
0–129 800	43,3	13,9	11,7
129 801–184 900	16,6	20,8	21,3
184 901–219 800	10,8	22,9	22,7
219 801–272 800	13,0	21,6	22,8
272 801–	16,3	20,8	21,5
Mödrars inkomst, kvintiler			
Barn födda 1993			
0–77 500	20,3	10,7	25,5
77 501–103 500	19,8	22,0	19,2
103 501–122 500	20,3	22,7	17,6
122 501–148 100	19,8	24,1	18,2
148 101–	19,9	20,5	19,5
Barn födda 1996			
0–71 200	35,9	13,6	17,2
71 201–105 000	18,1	23,2	17,3
105 001–128 700	16,9	21,9	19,7
128 701–159 100	14,7	22,6	20,4
159 101–	14,3	18,8	25,4

Spelade pappamånaden någon roll? – pappornas uttag av föräldrapenning

Denna studie analyserar hur föräldrar delar på föräldrapenningen. Fokus i rapporten är pappors uttag. Med hjälp av registerdata följs familjer med barn födda 1993 och 1996 under en period av fyra år. Under dessa perioder skedde en rad regeländringar i föräldraförsäkringen med bland annat införandet av en så kallad pappamånad samt sänkta ersättningsnivåer. Även om det inte utifrån studien är möjligt att isolera effekter av respektive regeländring ger analysen en bild av hur pappornas uttag förändrades under perioderna.

Studien analyserar också vilka pappor som inte tar ut samt vilka pappor som tar ut mycket respektive lite föräldrapenning. Flera bakgrundsfaktorer analyseras såsom till exempel utbildningsnivå, inkomst och arbetsmarknadsanknytning.

En tydlig bild i rapporten är att andelen pappor som tog ut föräldrapenning ökade mellan perioderna. Däremot minskade pappornas genomsnittliga tid med föräldrapenning något. Sannolikt har införandet av pappamånaden ökat fädernas uttag av föräldrapenning. Samtidigt sänktes ersättningsnivån under andra hälften av 90-talet vilket kan ha minskat uttaget av längre perioder. Detta analyseras mer ingående i rapporten.